

T. C.

Temsilciler Meclisi

TUTANAK DERGİSİ

Otuz üçüncü Birleşim

29 . 3 . 1961 Çarşamba

İçindokiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	330
2. — Yoklama	331
3. — Başkanlığın Genel Kurula sunuş- ları	331
1. — Öz adlarının öne alınması esasın- dan ayrılınmamakla beraber, ad listelerinin soyadlarına göre yapılacağı hakkındaki görüşme	331
2. — Erol Dilek'e 9 gün süre ile izin ve- rilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/52)	331
4. — Görüşülen işler	332
1. — 262 sayılı Kanununun 3 neü madde- sine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir mad- de eklenmesine dair kanun tasarısı ve Milli Savunma Komisyonu raporu (1/98)	332:338
2. — Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında kanun tasarısı ve Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/6)	338: 353,354:360

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki kanun tasarisının görüşülmesine devam olunarak, komisyona verilen 177, 181 nci maddeler hariç, 174 - 188 nci maddeleri kabul edildi.

Birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

5102 sayılı Kanunla muaddel 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ticaret Bakanlığı kısmına ilişik (1) sayılı cetveldeki kadroların eklenmesine dair Kanun kabul edildi.

262 sayılı Kanunun üçüncü maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarisının görüşülmesi, alâkalı bakanlar Birleşimde bulunmadığından, geri bırakıldı.

Anayasanın Halk oyuna sunulması hakkındaki kanun tasarisının 5 nci maddesindeki (siyasi partiler tarafından) kelimelerinden sonra (Anayasa konusunda) kelimelerinin ilâvesine dair

Seçim Kanunu Komisyonu raporu kabul edildi ve tasarı kanunlaştı.

29 Mart 1961 Çarşamba günü saat 10 da toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan

Başkanvekili

Kâtip

Kâtip

İbrahim Senil

Şahap Kitapçı

Oktay Ekşi

Sorular

Sözlü sorular

1. — Temsilciler Meclisi Üyesi İsmail Ulutaş'ın, 113 sayılı Af Kanunundan istifade ederek üniversitelere dönen öğretim üyelerine ve 115 sayılı Kanunun üniversiteler öğretim üyeleri tarafından işlenecek suçlar hakkındaki hükmüne dair sözlü soru önergesi Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (6/33)

2. — Temsilciler Meclisi Üyesi Mehmet Özbay'ın, 27 Mayıs'ta muvakkaten vazifelerinden alınıp tekrar vazifelerine iade olunan İdare Âmirlerine dair sözlü soru önergesi İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/34)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,00

BAŞKAN — Kâzım Orbay

KATIPLER : Alev Coşkun, Şahap Kitapçı

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapacağız efendim. (Yoklama yapıldı.)

3. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Öz adlarının öne alınması esasından ay-
rılmamakla beraber ad listelerinin soyadlarına
göre yapılacağı hakkındaki görüşme*

BAŞKAN — Efendim; yoklamaların yapıl-
ması sırasında; öz adların önce, soy adların sonra
okunması hakkındaki yüksek kararlarınıza göre,
öz adlara göre alfabetik bir sıra tanzim edilip ba-
sılacak ve isimler bu alfabetik sıraya göre ekuna-
caktır efendim.

KASIM GÜLEK — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

KASIM GÜLEK — Muhterem arkadaşlar,
burada; öz adların evvel okunması hakkında bir
karar alındı. Yerindedir. Ancak liste yapılırken,
liste soy adlarına göre alfabetik sıra ile yapılır.
Fakat, evvelâ öz ad, sonra soy ad okunur. Dün-
yanın her yerinde bu böyledir. Bundan başkası
büyük bir iptidailik olur. (Alkışlar)

BAŞKAN — Efendim, Yüksek Kurula vâki
olan mâruzat sayın üyelerden iki arkadaşın ver-
diği önerge üzerinedir. Bu önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Yüksek Meclise kabul edilen son durum ic-
abı, yoklamaların bundan böyle öz adların alfabe
sirasına göre yapılması uygun olacağı kanaatiyle
gereğine tevessül edilmesini saygıyla arz ve teklif
ederim.

Hızır Cengiz

(Reye reye sesleri)

BAŞKAN — Kasım Gülek.

KASIM GÜLEK — Arkadaşlar bu dünya-

nın her tarafında kabul edilmiş bir usuldür. Soy-
adına göre liste yapılır. Soyadından sonra adına
göre liste yapılmaz. Konuşurken, çağırırken ev-
velâ adı sonra soyadı söylenir. Adlarına göre de-
ğil, soyadlarına göre liste yapılması lâzımdır.
Adına göre liste yapılmaz. Yapılırsa bu fevkalâde
acaip ve iptidai bir hal olur.

BAŞKAN — Önergeyi yüksek oylarınıza su-
nuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler...
Önerge kabul edilmemiştir.

O halde şimdiye kadar olduğu şekilde yokla-
maya devam edilecektir. (Yalnız öz ad başta
okunmak şartıyla, sesleri)

BAŞKAN — Bugün yapıldığı şekilde yapı-
lacak. Yanlış anlaşılmasın.

2. — *Erol Dilek'e 9 gün süre ile izin veril-
mesine dair Başkanlık tezkeresi (3/52)*

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Genel Kurula

Erol Dilek'in, mazeretine binaen, 31 Mart
1961 tarihinden itibaren 9 gün izinli sayılması
Başkanlık Divanının 28 Mart 1961 tarihli top-
lantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasvibinize arz olunur.

Temsilciler Meclisi Başkanı

Kâzım Orbay

BAŞKAN — Yüksek oylarınıza sunuyorum.
Kabul edenler... Etmeyenler... İzin, kabul edil-
miştir efendim.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 262 sayılı Kanununun 3 ncü maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/98) (1)

BAŞKAN — Gündemimizde, dün, öncelik ve ivedilikle görüşülmesi hakkındaki Karma Komisyon Başkanlığı tezkeresi dün kabul olunmuş ve maddelere geçilmesi de kabul buyurulmuştu. Birinci maddeyi okuyoruz efendim.

262 sayılı Kanununun 3 ncü maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — 262 sayılı Kanununun 3 ncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

«Ek fıkra — Ancak bu gibilere üst derece maaşı verilebilmesi, kıta hizmeti şartı aranmaksızın, üstleri tarafından buldukları görevlerde üst derece maaşına ilakatlerinin onanmasına bağlıdır. Üst derece maaşı, onanma tarihini takibeden ay başından itibaren verilir.»

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 262 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir :

«Geçici Madde — 1 Mart 1961 tarihine kadar kanunî asgarî bekleme süresini tamamlamış bulunan albay ve eşidi askerî memurlara, bu rütbe veya sınıflarında kıta veya geri hizmetlerden almış oldukları son sicillerine göre, 1 Mart 1961 tarihinden muteber olmak üzere üst derece maaşı verilir.»

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

FERDA GÜLEY — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

FERDA GÜLEY — Muhterem arkadaşlarım, subaylarımızın maaşlarını bir derece üst bareme çıkartan yeni statü Yüksek Heyetinizce ka-

(1) 38.S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

bul edilmiş idi. O vakit iradeniz 1944 ten bu yana 16 - 17 senedir aynı maaşı alarak on iki seneye kadar aynı maaşla hizmette kalan albayların hakkının diğer Devlet memurları gibi korunması kabul edilmiş bulunuyordu. Ancak o gün çok aceleyle geldiğinden Maliye Vekâleti ile Millî Savunma Bakanlığını temsilen burada bulunan uzmanların «3661 sayılı Kanun bunt karşılacaktır, bu kanuna atıfta bulunalım» diye böyle bir kanaat ileri sürmüş olmalarından dolayı maalesef lehte tecelli eden iradeniz bir ay geçtiği halde tatbik mevki bulamamıştır. Zira 3661 sayılı Kanun, kıta hizmeti mecburiyetini tahmil etmekte, bu hizmeti yapmış olanların terfiinin inkân dâhiline gireceğini bildirmektedir. Halbuki bizim istediğimiz, general olmak için değil, maaş almak için sicil onanması idi. Tıpkı memurlarda olduğu gibi. Maalesef bu öyle olmadı. Onun içindir ki, bugün Hükümetimiz bu teklifle huzurunuzda gelmiştir.

Ancak arkadaşlar, bir başka hususu arz edeyim : 262 sayılı Kanun, acele işlerle ilgili olduğu için, Tüzüğümüz gereğince Millî Savunma Komisyonundan geçtikten sonra Karma Komisyondan da geçmiştir. Şu halde onunla ilgili olan bu tasarının da Karma Komisyondan geçmesi lâzımdır. Karma Komisyondan geçmeden, sadece Millî Savunma Komisyonundan geçmiş olması, Heyeti Umumiye gelmiş olması ve müzakere edilmiş bulunması doğru değildir. Ben dün temas ettim. Millî Savunma Encümeni bunu bugün Karma Komisyona gönderecek, Karma Komisyon toplanacak, bu tasarıya Millî Savunma Komisyonu raporuna ilâveten Karma Komisyonun raporu da lâhik olacak ve ondan sonra Yüksek Heyete gelmiş bulunacaktır. Kaldı ki, kanun tasarısının başlığı olarak (262 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinden sonra bir fıkra eklenmesine ve yeniden geçici madde ilâvesine dair kanun tasarısı) deniyor. Doğru değildir. Bu da yanlıştır. Çünkü, bu tasarı albayların teadülünü temin etmek için 262 sayılı Kanununun 3 ncü maddesine değil 2 ncü maddesinin sonuna bir fıkra getiriyor. 262 sayılı Kanunu açınca görürüz ki, bu kanununun 2 ncü maddesinde son fıkra olarak 4600 sayılı maddel Kanununun 3 ncü maddesinden bahsedildi-

ği için bir zühul eseri olarak Hükümet de Millî Savunma Komisyonu da 262 sayılı Kanunun, 3 ncü maddesine bir fıkra ekleniyormuş gibi matlap koymuşlardır. Halbuki, bu tasarı, 262 sayılı Kanunun 2 nci maddesine bir fıkra ilâvesine dairedir. Başka bir yanlış husus : Kanunun matlabında deniyor ki; (262 sayılı Kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı)

Muhterem arkadaşlar, 262 sayılı Kanunun kendisinde zaten bir geçici madde vardır. Demek ki, bir geçici madde daha getiriyoruz. O halde, kanunun matlabında «Geçici bir madde eklenmesine» tâbirinin değil, «Geçici 2 nci bir madde eklenmesine» şeklinde bir tâbirin bulunması ve bundan evvelki geçici maddeye «1 numaralı geçici madde» buna da «2 numaralı geçici madde» demek lâzımdır. Bütün bu arz ettiğim sebeplerden dolayı kanunun yeniden gözden geçirilmesi ve 262 sayılı Kanunun tâbi tutulduğu muamelelere tâbi tutulmak üzere Karma Komisyona gönderilmesini ve oradan geçtikten sonra Yüksek Huzurunuzda gelmek üzere M. Savunma Komisyonunca geri alınmasını istihham ediyorum.

BAŞKAN — Sayın üyenin Yüksek Heyetinize sunmuş olduğu mütalâaları Başkanlık Divanı, zamanında yapılması gereken bir mütalâa olarak düşünmekte ve kanunun 1 ve 2 nci maddeleri yüksek oylarınıza iktiran etmiş bulunmaktadır. Sayın üye bu mütalâalarını kanunun tümü veya alâkalı maddeleri görüşüldüğü zaman Yüksek Heyetinize arz etmesi gerekirdi. O halde kanunun 3 ncü maddesi hakkında herhangi bir mütalâa dermeyan edilmediğine göre 3 ncü maddeyi aynen okuyoruz :

(Madde 3 tekrar okundu.)

FERDA GÜLEY — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

FERDA GÜLEY — Kanunun heyeti umumiyesi hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

FERDA GÜLEY — Muhterem arkadaşlarım, Yüksek Riyaset bu mülâhazalarımın dün,

Heyeti Celilenize arz edilmesi icabettiğini, bu düşünülmemişse bugün maddeler kabul edilmeden arz edilmesi icabettiğini, maddeler kabul edildikten sonra geri dönülemediğini ifade etmişlerdir. Bendeniz bunu dün kendilerine arz ettim. Bu tasarrufla muhakkak Karma Komisyona gitmesi lâzımdır, dedim. Bununla da yetinmiyerek Umumi Kâtibe gittim, teklifin derhal yeniden basılarak, Karma Komisyona havale edilmesini söyledim. Kabul edildi. Halen bu muamele devam etmektedir. Karma Komisyonda üye olan Fethi Çelikkbaş arkadaşımıza da vaziyeti izah ettim. Biraz evvel de Riyasete küçükk bir pusula yazarak, yoklamadan sonra Dilekçe Encümenine gideceğimi ifade ettim. Demek ki, şimdi maddeler görüşülürken burada bulunamayışım, Dilekçe Encümeninde oluşumdadır.

Şimdi diyorum ki, bu kanun, 262 sayılı Kanunun bir maddesini değiştiriyor. 262 sayılı Kanun yüksek malûmları olduğu veçhile Millî Savunma Komisyonundan ve Karma Komisyondan geçmiştir. Bunu tadil eden ve akçalı bir tarafı olan, malî potresi olan, malî bir potrenin genişlemesine sebebiyet veren bu kanun tasarısının da tüzüğümüz gereğince Karma Komisyondan geçmesi ve Karma Komisyonun raporunun buna lâhik olması şarttır.

Şimdi bu kanun tasarısı aynı zamanda 262 sayılı Kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı adı ile gelmiş ve encümeninden böyle geçmiştir. Hakikatte böyle bir değişme yok. 262 sayılı Kanunun 3 ncü maddesine değil, 2 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair bir kanundur. Bu bir.

İkincisi, bu kanuna geçici bir madde ilâvesi değil, geçici bir madde daha eklenmesine dair bir kanundur. Çünkü kanunun kendisinde geçici madde var. Bu iki. Ve tabii geçici bir madde daha olunca, evvelkine, Geçici madde : 1, Hükümetin şimdi teklif ettiği geçici maddeye de Geçici madde : 2, demek lâzımdır. Bu, kanun tekniği bakımından bir zarurettir. Kaldı ki, bendeniz, buna ilâveten mühim bir hususa daha işaret edeceğim : Diyor ki kanun, «.....bu rütbe veya sınıflarında kıta veya geri hizmetlerde almış oldukları son sicillerine göre,» Eger, (sicil) tâbiri geçerse gene albaylarımıza, genel iradenize uygun olarak 150-liraya kadar

maaş vermek hususu, gerçekleşmeyecek. Onun için burada, «liyakatleri onandığı takdirde» demek lâzımdır. Zira kıta subayları için sicil derdinin hemen bitişiğinde kıta hizmeti mecburiyeti gelir.

Arz ettiğim aksaklıklar dolayısıyla bu kanunun komisyon tarafından geri alınması ve bu aksaklıklar giderildikten ve Karma Komisyondan geçtikten sonra en kısa zamanda, meselâ yarın yüksek huzurunuzda tekrar getirilmesi lâzımdır.

Durumu hürmetlerimle arz ederim efendim.

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurursanız sayın üye arkadaşımızın bu kanun hakkında vâkı olan ifadesi doğrudur. Ancak kendilerinin bize bu ifadesinden sonra Başkanlık Divanı olmak üzere biz işi kendi aramızda konuştuk. Elimizde bulunan tüzük maddelerine göre bir komisyona havale edilmiş olan bir kanun tasarısı o komisyon tarafından tetkik edilirken her hangi bir husus hakkında diğer bir komisyondan yazılı mütalâa alınmasını âmiridir. Tüzüğün diğer bir maddesine göre de, o komisyonun hazırlamış olduğu bir tasarı Yüksek Meclise sunulduktan sonra eğer o kanun tasarısının diğer bir komisyona havale edilmesi gerekir ve havale edilen komisyon veya sayın üyeler tarafından bu istenirse bu Yüksek oylarımıza arz edilmek suretiyle olabilir. Bunun haricinde bir tasarı üzerinde çalışmış olan komisyonun her hangi bir muameleye lüzum görmeden ve başka bir komisyona gönderilmesi hususunu belirtmeden doğruca Yüksek Kurula sunmuş olduğu tasarımı, Başkanlık Divanının doğrudan doğruya Yüksek Kurul önünde bu tasarımı müzakereye koymasını âmiridir. Bundan dolayıdır ki, biz, Başkanlık Divanı olarak, bize Millî Savunma Komisyonu tarafından gönderilmiş olan bu tasarı üzerinde ancak Tüzük hükümlerini tatbika karar verdik. Bu tasarının maddeleri de Tüzük mucebince Yüksek oylarımıza iktiran etti. 157 sayılı Kanuna göre de Temsilciler Meclisi tarafından kabul edilen bir kanunun Hükümet istese dahi geri verilemeyeceği derpiş edilmiştir. Bu bakımlardan sayın arkadaşımızın arzusunun yerine getiremedik. Tüzüğümüzü tatbik ettik.

Bundan başka üye arkadaşlarımızdan Sayın Necip Bilge bir önerge vermiştir. Onu da okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan tasarının Karma Komisyona havalesini arz ve teklif ederim.

Necip Bilge

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arz ettiğim sebepler dolayısıyla tasarının Karma Komisyona havale edilmek üzere encümene iadesini saygı ile arz ve teklif eylerim.

Ferda Güley

BAŞKAN — Bu iki önerge de aynı mahiyettedir ve arz etmiş olduğumuz sebepler dolayısıyla Başkanlıkça bir muameleye konulamıyacaktır.

Usul hakkında söz isteyen Sayın Fethi Çelikbaş, buyurun.

FETHİ ÇELİKBAŞ — Muhterem arkadaşlar, mesaimizde usulî meselelerin esasa takdimen halli bir prensiptir, bir kaidedir, İçtüzükte de yeri vardır. Ferda Güley arkadaşımız huzurunuzda havale noktasından kanun tasarısının Nizamnameye bir noktadan riayetsizliğini tesbit etti. Bu müdahale dolayısıyla Muhterem Riyasetimizin evvelâ bir usulî mesele üzerinde Umumî Heyetinizin kararını alarak değil Divanın Nizamnameye riayetkâr olmak üzere bir karar alması iktiza ettiği için maddelere geçtikten sonra komisyona havale imkânı var mıdır, yok mudur? Üzerinde durması icabeder. Havale imkânı vardır ve zarurîdir.

Maddelerin teker teker reye konmasından sonra heyeti umumiyesinin reye konmadan tümü hakkında bir leh bir aleyhte söz verilmesinin bir sebebi de o ana kadar cereyan eden müzakerelerde bâzı şekil ve noksanların, eğer varsa, ikmal edilmesi imkânını vermek içindir. Kaldı ki, Heyeti Umumiyeden geçtikten sonra dahi böyle bir şeyin ortaya atıldığında ne yapılacağına dair nizamnamede bir hüküm yoktur, ama tatbikatta, bu Meclis müzakerelerinde geçmiş birçok zabıtlarda yerleri vardır. Şimdi müzakeratımızın bu safhasında, yani ilgili komisyonun, Millî Savunma Komisyonunun, yahut da Karma Komisyonun nizamnameye uygunluğu, ilerde birtakım notlarda emsal teşkil etmemesi bakımından da büyük faidesi vardır. Çünkü Nizamnamede her hususu önceden derpiş ederek birtakım maddelerle işi tanzim etmek kâfi gelmemektedir. Bu takdirde nizamnamelere ekle-

nen notlarla boşluklar doldurularak tıpkı Nizamname hükümleri gibi muteber sayılmaktadır ve ona riayet olunmaktadır. Bendenizin endişem bidayette başlayan Nizamnameye riayetsizliğin ilerde bu kabil meselelerin ortaya çıkması ihtimalidir. Bu bakımdan müzakerelerimizde bir emsal teşkil etmemesini sağlamak için bu meseleyi Yüksek Heyetinizin bir karma komisyona veya Millî Savunma Komisyonuna nizamname hükümlerine göre havale etmesi her zaman mümkündür. Ve bu mesele havale edilecek komisyonlarda ikmal edilmelidir. Bu bakımdan Nizamnameye riayetsizliğin bertaraf edilmesi hususunu rica ediyorum.

BAŞKAN — Necip bilge.

NECİP BİLGE — Muhterem arkadaşlarım, Fethi Çelikbaş arkadaşımızın tamamen hakları var. Çünkü İçtüzüğün 37 nci maddesine göre kanun teklif ve tasarıları burada yürüldükten sonra ayrıca, kanun tasarı ve tekliflerinin heyeti umumiyesi üzerinde leh ve aleyhte olmak üzere konuşulur. Şayet konuşacakların adedi fazla ise adçekmek suretiyle birer âzaya söz verileceği belirtilmiştir. Söz vermektan maksat, kanunun leh ve aleyhinde konuşulmasında kanunun heyeti umumiyesi hakkında yeni bir durum hâsıl olursa ona uygun bir şekil ve karar verilebilmesini temin içindir. Kanunun maddeleri görüşülmüş, kabul edilmiş. Şimdi heyeti umumiyesinin tekrar reye arz edilmesi lâzımdır. Maddelerin tümünü reye koyduktan sonra leh ve aleyhte olmak üzere birer üyeye söz vermektan maksat tüzük hükümlerine aykırı bir nokta tesbit edilmiş olursa onun üzerinde durma imkânını sağlamaktır. Şimdi bu aykırılık tesbit edilmiştir. Şeklen kanun hükümlerinin noksanlığı da âmme nizamı ile ilgilidir. Binaenaleyh böyle âmme nizamı ile ilgili bir meselede artık maddeler konuşulmuştur, heyeti umumiyesi kabul edilir, demek doğru olmaz. Bendeniz kanunu komisyona havale edilmesi için bir teklif vermiş bulunuyorum. Kanunun komisyona havalesi geri almak demek değildir. Muamelenin tekemmül ettirilmesi için komisyona havalesi İçtüzüğe de aykırı değildir.

BAŞKAN — Söz Millî Savunma Komisyonundur.

MİLLÎ SAVUNMA KOMİSYONU ADINA ETEM BORANSÜ — Muhterem arkadaşlar, 262 sayılı Kanunun prensibini kabul ettiniz. Bu

prensip şöyle idi; asgarî müddetini ikmal eden, yani üç senesini doldurmuş albaylara 150 lira aslı maaş verilmesi keyfiyettir. Binaenaleyh Karma Komisyonu ilgilendiren bu umumî prensibin bütçede dikkate alınması keyfiyeti esasen Yüksek Meclisinizce kabul edilmişti. Bugün önümüze gelen kanunun buna dair esas prensip ile ilgisi yoktur. Getirdiğiniz prensip bunun tatbikatta karşılaşılan güçlüklerinin ortadan kaldırmasına mâtuftur. Üç senesini ikmal etmiş bir albay arkadaşımıza bu maaşının verilebilmesi için, sicil âmirleri tarafından, sicilinin tanzimine göre, üst maaşı almaya lâyıktır diye sicil verilmesi lâzımdır. İki sene asgarî müddetini aşmış, dört, beş sene olmuş, bu gibi arkadaşlara bir sene evvel verilmiş son sicilleri muteber addedilerek bu arkadaşlara bu maaşın verilmesi keyfiyettir. Paraya taallük eden kanunun prensibini esasen Yüksek Meclisiniz kabul etti. Biz tatbikatta uğranılacak güçlükleri bertaraf etmek için Hükümetin göndermiş olduğu bu teklifi, sicil yönetmeliğindeki ve Terfi Kanunundaki bazı maddelerin tatbikatındaki aksaklığı gidermek için buraya getirmiş bulunuyoruz. Bunun esas prensiple bir alakası yoktur, takdir Yüksek Heyetinizindir. Komisyonumuzun Yüksek Meclise arz edeceği husus bundan ibarettir.

BAŞKAN — Şahap Kitapçı.

ŞAHAP KİTAPÇI — Muhterem arkadaşlar, Tüzük hükümleri, taammül ve tatbikatla bu meselenin halledilmesinin icabettiğini muhterem Fethi Çelikbaş arkadaşımız pek yerinde olarak ifade ettiler. Yalnız kendileri bir misal veremedikleri gibi maddeler teker teker görüşülmüş ve kabul edilmiş ve tümü üzerinde kabul veya red ile esasın halli için en son noktaya gelindikten sonra, tekrar meselenin bir komisyona veya aidolduğu komisyona havalesinin gerektiğini ve mümkün olduğunu gösterir bir emsal söylemediler ve ben böyle bir emsalin de kolaylıkla bulunabileceğini hiç zannetmiyorum.

Arkadaşlar, hepinizin malûmu olduğu üzere komisyonlar; Yüksek Heyetinize niyâbeten, onun namına, mevzuu tetkik eden küçük heyetlerdir. Yine asıl vazife ve asıl salâhiyet Heyeti Umumiyenindir. Heyeti Umumiyeye intikal etmiş kanun tasarı ve teklifleri, havalesi gereğince aidolduğu komisyonlardan geçmiş veya geçmemiş, Yüksek Heyetinize mal olmuştur. Burada üzerinde

konuşulmuş veya hiç konuşulmadan teker, teker oylarınıza sunulup maddeler kabul edilmiştir. Yani Yüksek Heyetiniz bu konuda oylarını izhar etmiştir. Bütün bunlara rağmen usulî muamelede eksiklik varsa, işin asıl sahibi sıfatıyla Heyeti Umumiyeniz meseleyi tetkik etmiş ve neticede şu veya bu şekilde artık kararını izhar etmiştir. Binaenaleyh artık kendisinin dışında yeni bir heyete veya eski bir komisyona havalesini icabettiren bir durum mevcut değildir. Müzakerelerin sonunda maddelere geçildikten ve ikmal edildikten sonra Tüzüğümüzün icabına göre tümü üzerinde leh ve aleyhte söz verilmesinin sebebi meselenin tekrar görüşülmesi meselesi değildir. Çünkü maddelere geçilmeden evvel tasarının veya teklifin tümü üzerinde leh ve aleyhte konuşmalar yapılır.

Esas itibariyle böyle bir kanaat, böyle bir teklif veya tasarıya lüzum olup olmadığı noktasından leh ve aleyhinde mütalâalar beyan edildikten sonra, lüzumuna kanaat getirerek maddelere geçilmesi karargir olduktan sonra maddeler teker teker Heyetiniz tarafından tetkik edilir, hattâ meriyet tarihi de kabul edilir. Ondan sonra bir ihtimalle, bu suretle kanuniyet kesbetmek üzere bulunan bir tasarının mevzuatımız arasında lüzum olmadığına karar verilirse buraya gelir, mütalâa beyan eder, o takdirde yapılacak iş tasarının reddi veya kabulü şeklinde olur. Şimdi, kanunun tümünün reddine veya mevzuatımız arasına alınmasına kanaat getirerek leh ve aleyhindeki mütalâalarımızı serd etmek durumundayız. Yeni bir komisyona havalesi mümkün olmayacaktır kanaatindeyim. Heyetinizin kararı her şeyi bertaraf etmiş olur. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Necip San.

NECİP SAN — Efendim, tadil veya bir madde eklenmesi hususundaki teklif, Ferda Güley arkadaşımızın işaret ettiği gibi, 3 noktadan tetkiki icabeden bir mesele ortaya çıkıyor.

Birincisi, madde numaraları ve ifade düzensizlikleridir.

İkincisi, kendi kanaatine göre bu meselenin karma komisyondan geçmesi lâzımdır. Yalnız usule mütalâlık bu husus hakkında, usule pek vâkıf olmadığım için, pek ısrar etmiyeceğim.

Üçüncüsü, en mühim olan husustur. Burada sicil kaydı vardır. Sicil deyince, subayın bulunduğu durumun şartlarına göre ve Sicil Yönetmeliğindeki kayıtlara uygun olması lâzım

gelir. Meselâ Ferda Güley arkadaşımızın işaret ettiği gibi, subayın kıtada vazife görmesi suretiyle, meselâ bir tuğgeneralin tümen kumandanlığı yapabilmesi için sicil alması lâzımdır. Maaş alabilmesi için de sicil alması lâzımdır. Aksi takdirde ne terfi edebilir, ne de Şûraca seçilmiş olsa bile maaşını alabilir.

BAŞKAN — Muhterem Necip San, usul hakkında mı konuşuyorsunuz, yoksa esas hakkında mı?

NECİP SAN (Devamla) — O itibarla esas prensibi vaz'eden kanun bütçe müzakereleri esnasında yapılmış olan teklife göre kabul buyurdunuz. Şimdi müzakere mevzuu olan teklif sadece kabul buyurduğunuz o kanunun işlenmesi dolayısıyla gelmiş olan bir tadil teklifinden ibarettir. Bu tadille de bu kanun işleniyebilir. Binaenaleyh işleniyecek olan bir kanun üzerinde ısrara lüzum yoktur. Eğer tümü üzerinde konuşmak ve bunu işler bir hale getirmek istiyorsak bu usule taallük eden meselenin formüle edilmesine ihtiyaç vardır. Bulacağımız bu formülle Hükümet bugün veya yarın bunu huzurumuza tekrar getirmek imkânını bulmalıdır. Aksi takdirde bu dahi işlemez.

BAŞKAN — Sayın Fethi Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ — Muhterem arkadaşlar, geçmişte şöyle bir tatbikat olmuştur; hattâ iki tatbikat. İki kanun teklifi veya lâyihası teker teker maddelerinin müzakeresi sırasında kabul edilmiş, heyeti umumiyesi reye konduktan sonra reddedilmiş, bunlar zabıtlarda mevcuttur. Bir kısmı arkadaşlarımız, şahsen kendim, mevzuun prensibine taraftar olduğum halde, nizamnameye riayetsizlik mülâhazasıyla, müspet rey kullanacak durumda olmadığımı da arz ediyorum. Muhterem arkadaşımız işin prensibine giderek konuştular. Nizamnamenin sarîh bir maddesi vardır. Bir kanun tasarı veya teklifi, hangi komisyonlardan geçerek kanunlaşmışsa o kanuna ait alakalı tadiller de o komisyonlardan geçer, bu hususta sarîh madde vardır. İşin prensibine değil, şekline itirazım vardır. Böyle bir şekil noksanı dolayısıyla müspet rey veremeyeceğimi de üzüntü ile arz etmek isterim. Çünkü işin prensibine taraftarım, şekli noksanın ilerde, tatbikatta kötü emsal teşkil etmesi ihtimali bakımından üzüntü duyuyorum. Gayet basit imkânlar varken bunu bir inat mev-

zuu yaparak, prensibi esasen kabul edilmiş tatbikatta bir değişiklik yapılmıyor düşünce- siyle, neticesi ne olduğu belli olmayan bu hususun Muhterem Heyetinizin reyine arz etme- nin ameli ne faydası olacaktır?

Bu itibarla bu şekil noksanlığının behema- hal ikmal edilmesinde büyük fayda vardır.

Yine bir hususu affınıza sığınarak arz et- mek istiyorum, beniden evvel konuşan bir arka- daşım belki bu kanun yürürlüğe girmekten mahrum olacaktır şeklinde bir ifade kullandı. Ben yine diyorum ki, neticesinin ne olduğu bel- li olmadan bunu reye arz etmenin ameli ne gi- bi bir faydası olacaktır?

BAŞKAN — İsmail Ulutaş.

İSMAİL ULUTAŞ — Muhterem arkadaşlar, önümüzdeki kanun tasarısının maddeleri müza- kere edildikten sonra heyeti umumiyesinin oy- lamasına geçildiği bir sırada bir münakaşa ko- nusu çıkmış bulunuyor. Buradaki müzakere ise; biz tekrar maddelerin müzakeresine dönelim miyiz, dönemeyiz miyiz, komisyona havale edebi- lir miyiz, edemez miyiz şeklinde olmak üzere bir safhaya gelmiş bulunmaktadır. Bir kanu- nun maddelerinin müzakeresi yapıldıktan son- ra tümü üzerinde konuşma yapmanın mânası, yalnız Şahap Kitapei arkadaşımın dediği mâ- nada değildir. Mevzuubahsolan mâna kanunun sadece reddi ve kabulü meselesi de değildir. Burada son anda gözden kaçması mümkün ola- bilen bir nokta ortaya çıkmış olabilir. Ve bu, kanunun toptan reddini icabettirmiyebilir. Tek bir maddenin veya birkaç maddenin revizyonu- nu icabettirebilir. Bu takdirde müzakere usu- lüne ait gayet basit bir teamül vardır. O da bir takrirî müzakere teklifidir. Bu suretle mad- delerin yeniden Heyeti Umumiyyede müzake- resini teklif edebiliriz. Hata olduğunu gördü- ğümüz veya düşündüğümüz bir madde veya maddelerin yeniden tetkik ve müzakeresi icabe- diyorsa komisyona havalesi veya maddeler üze- rinde konuşulması ve icabedenlerin düzeltilme- si bu teklif ile mümkün olabilir kanaatinde- yim. Takibettiğimiz müzakerelerde bazı ce- miyetlerde bulunduğumuz zaman bu böyle olmuş ve devam edegelmiştir. Bu kanunun ufak tefek noksanlarını ikmal imkânını verir ka- naatindeyim.

BAŞKAN — Ferda Güley.

FERDA GÜLEY — Muhterem arkadaşla- rım, meseleyi tekrar hulâsa edecek değilim. Fazlasiyle anlaşıldı. Bu kanun mutlaka çıkma- lıdır. Yüksek Heyetinizin reyî de bu şekilde tecelli etmiştir. Komisyondaki arkadaşların ve Riyasetin tutumu maalesef bu güzel teklifi kır- nızı oy alma âkibetine doğru sürüklemekte ise de inşallah bu yola gidilmeyecektir. Ben size İctüzükten mer'î olan bir maddeyi okuyaca- ğım. Biliyorsunuz Temsilciler Meclisinin İctü- züğü, son madde ile bu tüzükte söylenilmeyen, yazılmamış olan hususların 1957 tadilinden evvelki Nizamnamenin hükümleri ile karşılaştı- rılmasını âmir bulunmaktadır. İşte bu Nizam- namenin 109 ncu maddesini Yüksek Heyetini- zin itilama arz ediyorum.

MADDE 109. — Lâyiha veya teklifin kati- yen kabulü reye konmadan evvel, ibare ve üs- lûp, yahut tertip ve tensik itibariyle noksan veya iltibas olduğu âza veya encümen tarafın- dan dermeyan olunursa metin, aidolduğu en- cümene gider. Asıl tashihlerin reye iktiran et- mesi lâzımdır.) 262 sayılı Kanunun yanlış olan bir maddesini değiştirmekte olan bu tasarının arz ettiğim bu madde gereğince encümene ha- vale edilmesini rica ediyorum.

BAŞKAN — Söz komisyonun.

EMEL BORANSÜ — Muhterem arkadaşla- rım, bir kere Sayın Fethi Çelikbaş arkadaşımı- zın komisyon bunu inat mevzuu yapıyor şeklin- deki ifadesini, komisyon adına reddederim. Biz komisyon olarak inat mevzuu yapmış değiliz.

İkincisi, muhterem arkadaşlarım, eğer Heyeti Umumiyyeye intikal etmiş olan bu tasarıda usul bakımından bir usulsüzlük mevcutsa, komisyona havale edersiniz, bu usulsüzlük giderilir. Ko- misyonun noktaî nazarı budur.

BAŞKAN — Ahmet Karamüftüoğlu.

AHMET KARAMÜFTÜOĞLU — Muhte- rem arkadaşlar, Ferda Bey arkadaşımızın izah ettiği mesele, bu kanun tasarısının itiraza he- def olan noktasını halletmiyecektir. Ferda Bey arkadaşım tasarının karma komisyona hava- lesi lâzımgeldiğini halbuki okuduğu madde ise aidolduğu komisyonda görüşülebileceğini ifade ediyor. Binaenaleyh, görüşüldüğü komisyonda tekrar müzakeresi değil, karma komisyonda tekrar müzakere edilmesi hususunda münakaşa açılmış bulunmaktadır.

İkincisi bir Nizamnameye riayetsizlik olmuştur ama vakti zamanında müdahale edilse idi bu riayetsizlik önlenebilirdi. Şimdi bu riayetsizlik Karma Komisyona havale edilmek suretiyle giderilir. Yoksa bir riayetsizlik ikinci bir riayetsizlik telâfi edilemez. Çünkü gerek teamül bakımından, gerekse Nizamnamenin hükümlerine rağmen kanunun bir başka komisyona havalesi Nizamnameye ademiriyet olur ve mümkün değildir. Binaenaleyh kanun ya kabul edilir veya reddedilir. Noksanı varsa yeni bir tadil teklifiyle ıslahı yoluna gidilir, zannedirim.

BAŞKAN — Kanun üzerindeki görüşler, leh ve aleyhte olarak ifade edildi. Henüz Başkanlık Divanı kanunun tümünü Yüksek oyunuza sunmuş değildir. Buna karşılık Millî Savunma Komisyonunca, Yüksek Kurulunuz tasvip buyurduğu takdirde, kanun tasarısının komisyona geri verilmesi mütalâası ifade edilmiştir ve buna ait takrirler de oylarınıza sunulmuş değildir. Binaenaleyh evvelâ yeni bir usul tesisi mahiyetinde olmakla beraber kanunun her türlü eksiklikten korunması bakımından Millî Savunma Komisyonuna iadesi hususundaki teklifleri Yüksek oylarınıza sunuyorum. Kanun tasarısının komisyona iadesini kabul edenler... Etmeyenler... Kanun tasarısının komisyona iadesi kabul edilmiştir.

Şimdi gündemin birinci sayfasından müzakereye başlıyoruz.

2. — *Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında kanun tasarısı ve Seçim Kanununu Komisyonu raporu (5/6)*

BAŞKAN — Tasarının Seçim Komisyonuna iade edilip yeni baştan hazırlanan kısımlarının müzakeresine başlıyoruz. Evvelâ birinci maddeyi okutuyorum.

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında Kanun

Birinci Bölüm

İlkeler

Kanunun uygulanacağı seçimler

MADDE 1. — Özel kanunlarına göre yapılacak Millet Meclisi, Cumhuriyet Meclisi, İl Genel Meclisleri, Belediye Meclisleri, Muhtarlar,

İhtiyar Meclisleri ve İhtiyar Heyetleri seçimlerinde bu kanun hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen arkadaş var mı? Değişik şekilde komisyonun sunduğu birinci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Birinci madde kabul edilmiştir.

İlçe seçim kurulu üyelikleri

MADDE 19. — İlçe seçim kurulu üyelerinden dördü siyasî partilerden alınır. Bu üyeler aşağıda yazılı olduğu gibi belli edilir :

1. a) İlçe seçim kurulu başkanı tüzüklerine göre ilk genel toplantılarını yapmış olup, o seçim çevresiyle birlikte en az on beş seçim çevresinde altı aydan beri il ve ilçe teşkilâtını kurmuş olan ve seçime katılan siyasî partilere, birer kişinin adını iki gün içinde bildirmelerini tebliğ eder.

b) İlçe seçim kurulu üyeliği için ad bildiren partiler altıdan fazla olduğu takdirde, bildirilen kimseler arasında adçekilir. Adçekmedeki sıraya göre ilk çıkan dört kişi kurulun asil üyesi, diğer partilerin bildirdikleri kimseler de adçekme sırasına göre yedek üyesi olurlar.

c) Beş parti bulunduğu veya ad bildiren siyasî parti beş olduğu takdirde (b) fıkrasındaki usule ve adçekmedeki sıraya göre ilk çıkan dört kişi kurulun asil üyesi, diğer partinin bildirdiği kimse de yedek üyesi olur.

Adçekmedeki sıralar tutanağa geçirilerek, siyasî partilere bildirilir. Yedek üyelerin göreve çağırılmalarında bu sıralara uyulur.

d) Siyasî parti dört ve daha az olduğu ve yahut dört ve daha az parti ad bildirdiği takdirde, bu partilerin adlarını bildirdikleri kimseler doğrudan doğruya kurulun üyesidirler.

e) İlçe seçim kurulu başkanı, kurulun eksik kalan asil üyeliğini o çevrede bulunan ve kurulda görev verilmesinde sakınca olmayan kimselerden doldurur ve aynı suretle iki de yedek üye seçer. Görev verilmesinde sakınca olmadığı takdirde emekliler tercih edilir.

(e) fıkrasındaki eksik yedek üye de bu fıkraya belli edilir.

Yedek üyeliklerde eksilme olursa kurul başkanı aynı suretle tamamlar.

2. Diğer iki üyelik için, ilçe seçim kurulu başkanının çağırması üzerine, ilçe merkezinde bulunan okulların (İlk, orta, lise ve dengi) bü-

tün öğretmenleri toplanarak kendi aralarında, gizli oyla, dört kişi seçerler. Bunlardan, aldıkları oy sırası ile, ilk ikisi ilçe seçim kurulu asıl üyesi, diğer ikisi de yedek üyesidir.

Bu toplantı yeter sayı aranmaksızın ilçe seçim kurulu başkanı tarafından idare edilir. Bu üyelikler için ilçe merkezindeki öğretmen sayısı yetmediği takdirde, noksanlar, o ilçeye bağlı köy öğretmenleri arasından seçilerek doldurulur.

Siyasî partiler arasında yapılacak adçekme ile, öğretmenlerin yapacağı toplantının gün, saat ve yeri gazetelerle, gazete olmıyan yerlerde alışılmış araçlarla duyurulur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen arkadaş var mı? Komisyonca değiştirilen 19 neu maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Değişik 19 neu madde aynen kabul edilmiştir.

Sandık kurulu üyelikleri

MADDE 23. — Sandık kurulu üyeleri aşağıdaki şekilde belli olur :

İlçe seçim kurulu başkanı, kendi tüzüklerine göre, ilk genel kurul toplantılarını yapmış olup, o yer seçim çevresi ile birlikte en az on beş seçim çevresinde, altı aydan beri, il ve ilçe teşkilâtı kurmuş bulunan ve seçime katılan bütün siyasî partilere, her sandık için, birer isim bildirmelerini tebliğ eder.

Siyasî partiler bu isimleri, beş gün içinde bildirmek zorundadırlar.

İlçe seçim kurulu önünde yapılacak adçekme sonunda sıraya göre bunlardan ilk üçü sandık kurulu asıl üyesi, diğerleri sırasıyla yedek üyesidirler. Bundan başka, sandığın bulunduğu köy ve mahalle ihtiyar heyeti ve ihtiyar meclisi asıl ve yedek üyelerinden keza adçekme ile iki kişi seçilir. Bu adçekme sırasına göre ilki asıl, diğeri yedek üyedir.

Adçekmenin yapılacağı gün, saat ve yer gazetelerle ve gazete olmıyan yerlerde alışılmış araçlarla duyurulur. Bildirilen saatte adçekme açık olarak, başkan tarafından yapılır.

Adçekme gününün ilân edildiği ve adçekmenin açık olarak yapıldığı bir tutanakla tesbit olunur.

Üyeliklerin bu şekilde doldurulması mümkün olmazsa, eksikler 19 neu maddeye göre tamamlanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Zeki Tekiner.

ZEKİ TEKİNER — Muhterem arkadaşlarım, sandık başındaki kurulların teşkili seçim emniyeti bakımından hencce Yüksek Seçim Kurulundan daha ehemmiyetlidir. Sandık başlarında vukubulacak haksızlıklar ekseriya o sandığın bulunduğu yerde boğulur kalır. Dolayısıyla de seçimlerdeki usulsüzlükler ve bütün yanlış muameleler burada başlar. Teklif edilen şekle göre sandık başlarında siyasî partilerden üç kişi, ihtiyar heyetinden de bir kişi aslı üye olarak vazife görecektir deniyor. Bu seçim emniyeti bakımından mahzurludur, zira; memleketimizin birçok bölgelerinde ekseriya iki parti seçime iştirak etmektedir. Bilhassa köylerde diğer yeni kurulmuş partilerin teşkilât kurmaları mümkün olmadığından demin arz ettiğim gibi iki parti seçime iştirak edecektir. Böyle bir vaziyet karşısında sandık kurulu teşkil edilirken arz ettiğim husus da göz önünde bulundurulacak olursa sandık kurulundaki üç aslı âzadan ikisi bir partinin uhdesinde toplanmış olacaklardır. O yerdeki ihtiyar heyeti âzasının da o parti mensubundan olmasını kabul buyurun, o vakit sandık başında üç tane bir parti mensubu delege bulunacaktır. Binaenaleyh diğer partilerin hukukunu muhafaza için her partiden bir üye bulunması ve bir üye ile başkanın tarafsız olması halinde delegesi bulunmıyan partilerin hakları sarahaten ketmedilmiş olacaktır. Bu sebeple benzeniz bir başka şekil teklif ediyorum. Sandık başkanı partiler arasında bir muvazene unsuru olsun diyorum. Çünkü İnkılaptan sonra birçok ihtiyar heyetleri ve muhtarlar yeniden teşkil olunmuştur. Bâzı kasabalarda ihtiyar heyetleri tâyin olunmamıştır. Yalnız bir muhtar tâyin edilmiştir. Binaenaleyh seçim sırasında ilçe seçim kurulları büyük bir müşkülâtle karşılaşacaktır. Bunu izale için benzeniz bir başkan ile 4 âzaman partilerin göstereceği birer kişiden teşkil edilmesini, eğer orada seçime giren iki parti ise ikişer tane aslı üye sandık başında bulundurulur. Başkan nâzım rol oynıyabilsin, iki tarafın ileri süreceği katî netice elde edilebilsin. Bu suretle bir taraftan hâkimiyeti ortadan kaldırılmış olsun. Seçime daha fazla parti iştirak etmiş ise, o zaman dört aslı üye partilerden seçilecek kurulu teşkil edebilsin. Benim arz edeceğim husus bundan ibarettir. Bu hususta

bir de önerge takdim ediyorum, takdir Yüksek Heyetinizindir.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, gerek 19 ve gerekse 23 neü maddeler tevazün bakımından tertibedilmiş bulunmaktadır. Arkadaşınız verdiği misalle bir noksan taraf bıraktılar. Yani siyasi partiler seçim neticeleri üzerine hiçbir tesir icra etmeyeceklerse o zaman ne olacaktır? Bir sandıkta yapılacak seçimin umumî müsavata temin bakımından, hem de partilerin iştiraki bakımından Başkanın kolaylıkla işini yapabilmesi bakımından bu maddeyi tertibetmiş bulunuyoruz. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

23 neü maddenin aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederim.

Zeki Tekiner

Madde 23. — Sandık kurulu üyeleri aşağıdaki şekilde belli olur :

18 nei maddede gösterilen yargı; kendi tüzüklerine göre il genel kurul toplantılarını yapmış olup, o yer seçim çevresi ile birlikte en az on beş seçim çevresinde altı aydan beri il ve ilçe teşkilâtı kurmuş bulunan bütün siyasi partilerden birer üye ismi bildirmelerini tebliğ eder. Siyasi partiler bu adları beş gün içinde bildirmek zorundadırlar.

Bu üyelerden, ilçe seçim kurulu önünde çekilecek kur'a sırasıyla dördü sandık kurulu asil üyesi, üçü de yedek üyesidir.

Seçime 4 parti iştirak etmekte ise partilerin vereceği adlarla sandık kurulu teşkil olunur. Yedekler için kur'a çekilir. Seçime iki parti iştirak etmekte ise eşidolarak sandık kurulu teşkil olunur.

Kur'anın çekileceği gün saat ve yer gazetelerle, olmalıyan yerlerde alışılmış araçlarla ilân edilir ve o saatte kur'a açık olarak başkan tarafından çekilir. Kur'anın çekileceği günün ilân edildiği ve kur'anın açık olarak çekildiği, bir tutanakla tesbit olunur.

Üyeliklerin bu şekilde doldurulması mümkün olmazsa 19 neü maddeye göre eksikler tamamlanır.

BAŞKAN — Önergeyi yüksek oylarınıza su-

nuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

Maddeyi, değişik şekliyle reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde Komisyonun teklif ettiği şekilde kabul edilmiştir.

Kapalı yerlerde propaganda

MADDE 51. — Seçimlere katılan siyasi partiler veya bağımsız adaylar adına kapalı yer toplantısı yapılabilir.

Kapalı yer toplantısı yapmak isteyenler, üç kişilik bir heyet kurar ve en yakın zabıta âmir veya memuruna haber verirler. Köylerde, muhtar veya vekiline haber vermek kâfidir.

Heyetin görevleri, toplantının düzenini sağlamak, kanunlara karşı hareketleri, edep törelerine aykırı veya suç işlemeye kışkırtıcı mahiyet taşıyan söz veya fiilleri, önlemektir.

Heyet yukarıki fıkraya aykırı bir durum baş gösterdiğinde, bunu önlemeye çalışır, gerekirse zabıtayı çağırır.

Heyet, toplantıda hazır bulunanlardan söz alacak olanları tayin ve tahdid edebilir.

Bu toplantılarda yapılacak konuşmalar, 56 neü madde' hükmü saklı kalmak üzere, hoparlörle yayımlanabilir.

Kapalı yer toplantılarına, toplantıyı idare eden heyetin isteği veya yetkili seçim kurullarının kararı dışında, zabıta âmir ve memurları, muhtar veya ihtiyar meclisleri, hiçbir suretle müdahale edemezler.

Mâbetlerde, okullarda, kışla, karargâh, ordugâh gibi askeri bina ve tesislerle askeri mahfillerde ve kamu hizmeti görülen diğer yerlerde, kapalı yer toplantısı yapılamaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?... Yok. Maddeyi yüksek reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Radyolarla propaganda

MADDE 52. — Özel kanunlarındaki hükümler saklı kalmak üzere, seçimlere katılan siyasi partiler, oy verme gününden önceki 15 neü günden itibaren 4 neü gün saat 21 e kadar radyolarla propaganda yapabilirler.

Bu konuşmaların ilki 20 dakikayı ve bundan sonrakileri günde 10 dakikayı aşamaz.

Siyasi partiler ilk konuşmalarında seçim beyannamelerini izah ederler.

Konuşmalar, Türkiye'deki bütün radyo postalarıyla aynı zamanda yayımlanır. Yayınların

her gün hangi saatte, hangi parti adına yapılabacağı Türkiye radyoları tarafından haber yayınları sırasında önceden duyurulur.

BAŞKAN — Nüvit Yetkin.

NÜVİT YETKİN — Muhterem arkadaşlarım, yüksek komisyonun huzurunuzda getirmiş olduğu bu değişik maddenin birinci fıkrasıyla, komisyonla mutabık olmadığım için, noktai nazarımı Yüksek Heyetinizin müsamahasına sığınarak, arz etmek istiyorum.

Bu madde hakkında Yüksek Meclis huzurunda daha evvelden ileri sürülen teklifler nazarı itibara alınarak özel kanunlar hükümleri saklı tutulmak suretiyle seçime katılan partilerin radyodan faydalanabileceği hükmü konuldu. Bendeniz, özel kanunlar hükmünün saklı tutulması terimini vâzih bulmadım. Neyi ifade ettiği, hangi hususa mütaallik olduğu anlaşılıyor. Zira aslında iki ayrı mevzu bu madde ile aynı kanunî hükme bağlanacaktır. Bunlardan birisi, seçimlere iştirak hususunun hangi siyasî partiler için mümkün olduğu, hangi siyasî partilerin seçime iştirak etmiş addolunacağı ve radyodan faydalanacağı meselesi vardır. İkinci husus, hangi seçimlerde radyodan siyasî partilerin istifade edeceği hususudur. Biz özel kanunlarla dediğimiz bu iki ayrı formülü burada beraber halletmiş olmuyoruz.

Özel kanunlarına göre, diye başhyan yeni metinde, komisyon özel kanunlarda hangi tarzda teşekkül etmiş siyasî partilerin seçimlere katılabileceğinin ayrıca hükme bağlanacağını ifham etmek istemiştir. Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Kanununda sadece bir tek vilâyette teşkilât kurmuş olması, bir siyasî partinin o seçimde ilçe seçimine iştiraki için kâfi telâkki edilebilir. Milletvekili seçimlerine iştirak edebilmek için mutlaka 15 ilde teşkilât kurması gibi bir hüküm vardır. Her seçime hangi siyasî partilerin iştirak edebileceğinin tadadedilmesi lâzımdır.

İkinci hususu da Yüksek Meclisin bir neticeye bağlaması lâzımdır. Hangi seçimlerde radyodan siyasî partilerin istifade edeceği tasrih edilebilir. İlk defa 1950 den evvel kabul edilen Seçim Kanunu ile milletvekili seçimlerinde siyasî partilerin radyolardan faydalanmaları sağlanmıştı. Sonradan yapılan bir taddille radyolardan faydalanma işi belediye seçimleri ile il ge-

nel meclisleri seçimlerine teşmil olundu. Fakat bu husus muhtar seçimlerine teşmil olunmamıştır. Öyle zannediyorum ki, bu mevzu hakkında Yüksek Meclis bir karar vermek mecburiyetindedir. Hangi seçimlerde radyodan istifade edilecektir. Bu sebeple zaman tâyininin yeri bu madde olduğu kanaatiyle huzurunuzda çıkmış bulunuyorum.

Şimdi elimizde bulunan kanun seçimin temel hükümleri ve seçmen kütükleri ile ilgilidir. Bu kanunun birinci maddesinde bu kanunun hangi seçimlerde uygulanacağı tadadedildiğine göre, umumî hükümlerle tadadedilen seçimlere teşmil edilmesi lâzımdır.

Tatbikatta doğabilecek bazı aksaklıkları gidermek maksadiyle bendeniz diyorum ki, bir madde ile, özel kanunlarla seçimlere iştirak hakkı, katılma hakkı sağlanmış olan partilere radyoda propagandanın hangi seçimlere şâmil olacağı hususunu tasrih etmeliyiz. Komisyon, bu konuda yaptığım görüşmede; her kanunun tedvini sırasında, bu kanuna göre yapılacak seçimlerde radyodan faydalanmanın caiz olup olmayacağı hususunda özel kanuna iltifat etmişlerdir. Bu husus komisyona hak verir görünmekle beraber daha evvelki seçimler, belediye seçimleri olsun, milletvekili seçimi olsun, kanunun şu şu hapları, şu şu hükümleri uygulanmaz, diye atıflar yapılmak suretiyle olmuştur. Bunlarda radyodan propaganda mevzuunda uygulanacağı emredilen hükümler arasına girmediği için tatbikat fiyasko ile neticelenmiş ve o seçimlerde radyodan bu hususta faydalanılmamıştır. Fakat o zaman ilgili kanun milletvekilleri seçimi kanunu idi. Mahallî seçimlere aid olan kanunların, Milletvekilleri Seçimi Kanununun falan babı, falan kısmı, falan maddesi uygulanır, denirdi. Fakat bu kanunda yapılacak atıflarla maksadı temine kâfi gelmez. Çünkü bu kanun seçimin temel hükümlerini ihtiva ettiği iddiasında olan bir kanundur. Atıf yapılabacağına, esas hükümler bu kanunda olmalıdır.

Bunun için bendeniz bir takrir vereceğim. «Özel kanunlardaki hükümlerin saklı kalması» mî kâfi görmüyorum. En uygun yol, seçime katılacak siyasî partilerin hangi seçimlerde radyodan propaganda yapabilecekleri, veya hangi seçimlerde propaganda yapamayacakları belirtilmiş olmalıdır.

Bu maddenin birinci fıkrasına vuzuh verebilmek için, «İl genel meclisi, belediye meclisleri, muhtar ve ihtiyar heyetleri seçimlerinde» radyodan istifadenin mümkün olmadığı, bu maddeye bir fıkra ile tasrih edilmesini derpis eden bir teklifi arz ediyorum. Yüksek tasviplerinize sunulmasını hütmetlerimle dilerim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Buyurun Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Muhterem arkadaşlarım, Nüvit Yetkin'in komisyonla olan ihtilâfları, buyurdıkları şekildedir.

Bizim teklif ettiğimiz yeni 52 nci maddede özel kanunların hükümleri saklı kalmak şartıyla, seçime katılan siyasi partilerin, oy verme gününden önce radyodan nasıl istifade edecekleri hükme bağlanmıştır. Esas ve temel kaide-ler bu kanuna alınmış bulunmaktadır. Bu kanunun birinci maddesi izah edilirken arz edildiği veçhile, ihtiyar heyetleri, ihtiyar meclisleri, belediye meclisleri, il genel meclisleri seçiminde bundan önce tatbik edildiği gibi olacaktır.

Nitekim 5545 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra bu konuda, 5598, 5670, 5671, 5672, 6834, 6835 sayılı kanunlarda, muhtar, köy ihtiyar heyeti meclisleri seçimi, belediye seçimleri, il genel meclisi seçimleri için uygulanacak olan hükümlerin hangileri olacağına dair hükümler konmuş, kanunlar çıkmıştır. Zaten, radyodan propaganda esas itibariyle 1950 den sonra işlemiştir. Hem de kısa bir zaman devam etmiş ve sonra Seçim Kanununun içindeki radyodan istifade hakkındaki hüküm kaldırılmıştır. Arkadaşımızın temas ve izah ettiği, fiyasko ile tatbik edilecek dediği hususları tetkik ettiğimiz zaman, faraza 5671 sayılı Kanuna göre ve tadile uğrıyan 6834 sayılı Kanundaki değişikliklerle, belediye, şehir ve kasabalardaki muhtar ve il genel meclisi seçimlerine ve köy ihtiyar heyeti seçimlerine ait hükümler mahfuz kalmak üzere; mahalle ve köy muhtar seçimlerine ait hükümler, oy vermenin neticeleri esasen bu kanunda hükme bağlanmıştır.

Bundan önceki tatbikatta da görülmüştür. İl genel meclisi, belediye meclisi, muhtar ve ihtiyar heyetleri seçimleri için umumî hüküm olarak 5545 sayılı Kanunun bâzi maddelerine atıf yapılmıştır. Bu kayıt yapılmak suretiyle uygulanmıştır. Burada da öyle olacaktır. Bu ka-

nun temel hükümleri ihtiva ediyor. Özel kanunda, adaylık ve sair hükümler yer alır, diğer meseleler, propaganda, sandık işleri gibi meseleler de bu umumî kanunun hükümlerinden faydalanılmak suretiyle yapılır.

Onun için, her hangi bir endişe varit değildir. Arkadaşımızın istediği husus, özel kanunda zikredilebilir.

Radyodan bütün partilere istifade ettirilir. Hangi seçim yapılıyorsa, o seçimin özel kanununa göre radyodan partilerin istifade edip etmeyeceği hükme bağlanır. Nasıl istifade edeceği ancak bu kanunda zikredilebilir, hükme bağlanabilir.

Bu husus özel kanuna taallük eylediği için, burada tekrar yazılmasına ihtiyaç yoktur. İleride görüşeceğimiz özel kanunlarda bu meseleler hükme bağlanacaktır. Düzen verilecektir. Burada hepsi yapılır. Burada özelliklere göre istisnalar nasıl olacaktır? Özel kanunlar hükümleri saklı kalmak üzere deniyor. Elbette saklı kalacak. Çünkü atıflar oradan yapılacak. Onun için bunları burada tek tek saymak mümkün değil. Atıfta istisna sadece adaylar hakkındadır.

BAŞKAN — Buyurunuz Zeki Baltacıoğlu.

ZEKİ BALTACIOĞLU — Efendim, elimizdeki tasarının genel müzakereleri sırasında en çok tenkide uğrıyan husus bu kanunun temel hükümleri ihtiva eden bir tasarı olmasıdır.

Şimdi, komisyonun karşımıza getirdiği radyodan istifadeye dair prensip üzerindeki hükümler başka şekildedir. Yalnız milletvekilleri ile Cumhuriyet Meclisi seçimlerinde tatbik edilecek bir hüküm olduğu anlaşılıyor. Komisyon sözcüsü arkadaşımız diyorlar ki, diğer hususî kanunlarda, mahallî seçimlerle alakalı kanunlarda olmayan hükümler için bu kanuna atıf yapılacaktır.

Bu takdirde, Nüvit Yetkin arkadaşımızın ifade ettiği gibi, bu kanun umumî bir hüküm olmaktan, umumî bir kanun olmaktan uzaktır. Bu madde yalnız milletvekilleri seçiminde bir hüküm ifade edecek, mahallî seçimlerde, propaganda konusunda partilerin radyodan istifade edip etmeyecekleri hüküm altına alınacağına göre, o zaman şu kanunun bu hükmü umumî bir prensip hükmü getirmiyor. Bu noktada Yetkin arkadaşımız çok haklı. Umumî bir hüküm konulurken, seçime katılacak partilerin radyodan is-

tifadeleri hususunda umumî bir hüküm vaz edilmelidir.

Umumî bir hüküm vaz'edildiğine göre, hangi seçimlerde partilerin radyodan istifadeye hakları bulunduğu burada derpiş edilmelidir. Umumî hükümlerden olduğuna göre, burada belirtilmesi lâzımdır, şarttır. Bu bakımdan komisyonun mütalâası yersizdir, kanaatindeyim.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Muhterem arkadaşlar; özür dilerim, Zeki Baltacıoğlu arkadaşımıza fikirlerimi izah edememişim. Bunu benim fikirlerimi ifade tarzındaki noksanlara bağışlasınlar. (Estağfurullah sesleri)

Efendim, 5545 sayılı Kanunun ilgili maddesinde radyoda propaganda vardı. Fakat sonra tadille bu kalktı. Böylece hiçbir siyasî parti seçimlerde radyodan istifade edemez hale geldi. Halbuki, arz ettiğim, demin numaralarını saydığım kanunları lütfen okuyup, gözden geçirirsek, göreceksiniz ki, seçim propagandası üzerinde, 5545 sayılı Kanuna göre köy seçimlerinde, şehir ve kasaba seçimlerinde, vilâyet meclisi, belediye meclisi seçimlerinde, şunda, bunda, hepsinde, bütün seçimlerde propaganda faslı tamamiyle bu kanunun hükümlerine göre yapılacaktır. Nitekim, bundan önceki seçimler de yapılırken, özel kanunlarda olmaları hükümler için 5545 sayılı Kanundan istifade edilmiş, özel kanunlarda bu kanundan faydalanılacağına dair atıflar yapılmıştır.

Bütün seçimlerde, özel kanununda bulunmayan haller için bu umumî kanundan istifade edilecektir. Radyoda propaganda kabul edileceğine göre, bu atıflar, radyoda propagandanın yapış şekline aittir, onu şümlü içine alır.

Geriye kalan hususiyetler, diyebilir miyiz ki, şu şehir ve şu kasabada muhtar seçimi yapılırsa, şu kadar belediyenin seçimi yenilenirse, şu kadar ilin umumî meclisleri seçimi yapılırsa partiler radyodan istifade eder, bunu burada düzenleyebilir miyiz? Radyoda hangi şartlarla, ne şekilde propaganda yapılacağı, umumî hükümlerle ifade edilebilir ama, şu temel kanunda, seçim propaganda faslı içerisinde hangi seçimlerde radyodan faydalanılacağı hüküm altına alınmaz kanaatindeyiz. Özel kanunlardaki hükümler mahfuz bulunmaktadır. Bu kanun ile düzenlenen meseleleri arz ettim. Ayrıca hangi seçimlerde radyodan istifade edileceği veya edilemeyeceği yazılamaz, ka-

naatindeyiz. Burada radyoda propaganda şekli hükme bağlanmıştır.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Yok. Verilmiş olan önermeleri okuyoruz, efendim.

Yüksek Başkanlığa

52 nci maddenin (I) nei fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Nüvet Yetkin

Madde 52. —

(I). Fıkra özel kanunlarındaki esaslara uygun olarak seçimlere katılan siyasî partiler, kısmî olarak yapılan il genel meclisleri, belediye meclisleri, muhtar, ihtiyar heyet ve meclisleri seçimleri hariç olmak üzere, oy verme gününden önceki 15 nei gündün itibaren dördüncü gün saat 21 e kadar radyolarda propaganda yapabilirler.

BAŞKAN — Önergeyi yüksek'oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Reddedilmiştir.

52 nci maddeyi oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

55 nei madde de yeniden tanzim edilmiştir, okutuyorum.

Radyo konuşmalarının tesbiti

MADDE 55. — Siyasî partiler adına radyo ile yapılacak konuşmalar, Yüksek Seçim Kurulunun görevlendireceği bir kurul üyesi huzurunda, konuşma sırasında, ses alma cihazı ile tesbit edilir. Konuşmanın hangi parti adına ve kimin tarafından yapıldığına dair görevli kurul üyesiyle radyo idaresinde görevli en az iki kişi tarafından tutanak düzenlenir. Konuşmaları tesbit eden band ve sair tesbit araçları Yüksek Seçim Kurulu tarafından saklanır.

Konuşmalar bir dâva konusu yapıldığı ve istenildiği takdirde merciine verilir.

Suç teşkil eden konuşmaları yapanlar hakkında kanunen belli olan cezalar yarısından bir misline kadar artırılarak hükmolunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?... Buyurun Hızır Cengiz.

HIZIR CENGİZ — Muhterem arkadaşlar, siyasî partilere yapılacak radyo konuşmalarının tesbiti, saklanması, suç konusu teşkil eden konuşmaların kovuşturulması maksadını temine mâtuttur. Yüksek Seçim Kurulunca bu muhafazanın bu halde bırakılması ilânihaye muhafaza edilece-

ği külfetini ifade eder. Onun için, bu konuşmaların bir zaman aşımı süresince muhafaza edilmesi gerekir kaydının maddeye eklenmesi uygun olur, kanaatindeyim.

BAŞKAN — Söz komisyonun efendim.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — Seçimler sırasında işlenen suçlara ait zaman aşımı hükmü vardır. O zaman içinde suç delillerinin muhafaza edilmesi icabettiğine göre, burada sarahata lüzum yoktur, anlaşılır. Zaman aşımı müddetinin buraya konmasına hacet yoktur. Suç delillerini saklayan kimseler, zaman aşımına göre muamele yapacaklardır, anlaşılmıyacak bir keyfiyet değildir.

EMİN SOYSAL — Efendim zapta geçmesi bakımından, eğer müsaadeniz olursa, buradan bir mâruzatta bulunacağım. Buyurdıkları doğrudur. Zaman aşımı müddetince, suç delili noktasından bunlar saklanacaktır. Ama, bunlar aynı zamanda tarihî kıymeti haiz malzemedir. Bu bakımdan arşivde saklanması için ne düşünüyorlar? İfade-leri zapta geçerse faydalı olur.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — Bu hususta aykırı noktai nazarda bulunmadık. Buyurdıkları gibi, suç delili olarak zaman aşımına tâbi olduktan sonra, bu müddet içinde saklandıktan sonra, tarihî değeri veya başka şekilde lüzumlu olur düşünmesi ile Devlet arşivine gönderilmesine bu hüküm bir mâni değildir. Bu sarahate göre bu şekilde muamele yapılabilir.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen?. Buyurun Zeki Baltacıoğlu.

ZEKİ BALTACIOĞLU — Efendim, bu maddenin genel müzakeresi sırasında eidden siyasi hayatımızın geçmişteki acı tecrübelerinden istifade edilerek, gelecekte de bu şekilde seviyesiz siyasi konuşmaları önlemek maksadiyle bu maddede bir tedbir lüzumuna Heyeti Umûmiye karar verdi. Ancak bu tedbirlerden, hakikaten müessir olanlarından, daha önceden konuşmalarında suç teşkil eden taraf bulunup bulunmadığının tesbiti, bu şekilde kelimeler, ibareler olup olmadığı veya millî menfaatlara zarar verici kısımlar bulunup bulunmadığının tesbiti de önemlidir. Seçimlerin idaresi kendilerine verilmiş olan Yüksek Seçim Kurulunun bu şekilde bir tetkik yapmasının Yüksek Heyetinize iltifata mazhar olmadığımı sanıyorum ki, böyle bir teklifin kabul edilmemesi dolayısıyla, komisyon,

son çare olarak suç teşkil eden konuşmaların seviyesiz bir hale gelmesini önlemek için cezaların arttırılması teklifiyle karşımıza gelmiş bulunuyor. Esasen başka bir çareye başvurmak imkânı kalmamıştır. Fakat bu arttırılması istenen cezanın nispeti biraz azdır.

Şöyle tasavvur ediyorum; Devlet radyosundan, ilerde bütün idareyi eline almak isteyen bir partinin sözcüsü, diğer partinin ileri gelenlerine, istikbalde memleket mukadderatını eline alabilecek kimselere hakaretler yağdırmaktadır; şeref ve haysiyetlerine tecavüz etmektedir yahut edecektir. Geçmişte bunun misalleri çöktür. Aynı şekilde hâdiselerin olacağı kuvvetle muhtemeldir.

Gayemiz, bu şekildeki seviyesiz konuşmaları önlemektir. Devlet radyosunun ortaçağ seviyesine indirilmesine mâni olmaktır. Oy avelığı için, geçici cereyanların radyoya gelmesini önlemektir. Gene Devlet radyosunda Anayasa ile tâyin edilmiş hukuk nizamına aykırı siyasi parti propagandası ihtimali düşünülebilir.

Şu ihtimaller muvacehesinde cezanın yarım bir misline kadar arttırılması şeklindeki, yeni maddenin son fıkrasındaki ceza kifayetsizdir.

Çünkü, Devlet radyosu mühim bir propaganda vasıtası olarak çok müessirdir. Buradan istifade eden siyasi partilerin, Devletin nizamına, temel hukuk kaidelerine riayet etmesi mecburidir. Bu mecburiyet aşıkârdır. Siyasi münakaşalar seviyesiz bir hale ketirildiği takdirde veya bu memleketin içtimai düzenini temelinden sarsacak mahiyette konuşma yapanlara verilecek cezaların yarım mislinden bir misline kadar arttırılması yetersizdir. Faraza, iktidarda olan bir partiye, halen memlekette otoriteyi elinde bulduran kimselere hareket edenlere, kanunun ilgili maddesine göre verilecek olan bir aylık ceza bir buçuk aya çıkacak.

Arkadaşlar, seçim propagandası ile, en küçük köydeki bir eve kadar şeref ve haysiyetlere tecavüz kelimesi ulaştığına göre söz konusu şekilde bir konuşma yapanlara verilecek ceza böyle bir buçuk ay kadar az olmamak gerektir. Komisyondan rica ediyorum, burada nispetin bir ilâ üç misli arttırılmasını kabul etmeliyiz.

Mâruzatım budur efendim.

BAŞKAN — Söz Komisyonun.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — Bu madde üzerindeki münakaşaların tekrar-

lanmaması için arkadaşımızın yaptığı temenniye teşekkür ederim. Cezaları komisyonumuz bu şekilde takdir etmiştir. Kâfi görmüştür. Artırılması için de bir sebep ve zaruret görmemiştir.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Bir önerge var okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Şifahi de arz ettiğim veçhile maddeye zaman aşımı süresince kaydının ilâvesini arz ve teklif ederim. (Esasen bu husus komisyon, sayın sözcüsü tarafından kabul edilmiş bulunmaktadır).

Hızır Cengiz

BAŞKAN — Buyurun, komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL —

Sayın arkadaşımızın, verilen izahatla iktifa etmesini ve ilâveden sarfınazar buyurmalarını rica edeceğim.

Bir noktayı arz etmeyi zaruri görüyorum. O da şudur. Seçim esnasında işlenen suçlar ve cezaları hakkında hükümler vardır. Müruruzaman ile suç ortadan kalkar. Ama, tasarıda partilerin ceza sorumluluğuna dair lüzumu kadar hüküm yer almış bulunmaktadır.

Müruruzamana uğrasa bile Devlet arşivinde saklanmakta olan deliler getirilebilir ve bu değişiklik esasen maddenin içinde vardır. Daha fazla takviye üzerinde arkadaşımızın ısrar etmemelerini rica ediyorum.

BAŞKAN — Başka söz isteyen? Yok. Önergeyi yüksek oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi son değişik şekliyle oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Hoparlörle propaganda

MADDE 56. — Hoparlörle propaganda, halkın huzur ve rahatını bozmamak ve 50 nci maddenin son fıkrası hükümlerine uymak şartıyla serbesttir.

İlçe seçim kurulları, kendiliğinden veya siyasi partilerin istekleri üzerine mahallin özelliklerini göz önünde tutarak hoparlörle yayının yerini, zamanını, süresini ve diğer şartlarını tesbite yetkilidir.

Siyasî partiler isterlerse ilçe seçim kurulunun düzenleyeceği programa göre, varsa bele-

diye hoparlörlerinden, bedeli karşılığında eşit surette faydalanabilirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Buyurun Ergönenç.

ALAETTİN ERGÖNEÇ — Efendim, bu maddedeki (bedeli mukabili) tâbirinin çıkarılmasını istirham ediyorum. Çünkü, bazı bağımsız adaylar, bu parayı ödeyemeyecek kimseler olabilir ki bunlar burada istifade imkânından mahrum edilmiş olur. Nasıl ki radyodan bedelsiz olarak istifade edildiğine ve belediye de bir içtimai müessese, bir âme müessesesi olduğuna göre onun vasıtalarından da bedelsiz olarak istifade imkânı sağlanmalıdır. Komisyon da buna katılırsa iki kelimenin yani (bedeli mukabilinde) tâbiri kaldırılarak bu mümkün olacaktır.

BAŞKAN — Komisyonun mütalâası var mı efendim?

SÖZCÜ SAHİR KÜRUTLUOĞLU — Katılmıyoruz efendim.

ALAETTİN ERGÖNEÇ — İştirak etmiyoruz, demek bir sebep değildir. Lütfen niçin iştirak etmediklerini izah etsinler. Geçenlerde bir madde görüşülürken mâruzatta bulunmuştum. Bir arabanın şurasına, burasına yapıştırılan ilân ne olacak, demiştim.

Cevabolarak, Zati Sungurvarî bir ilân arabasının dolaştırılmıyacağı söylenmişti. Şimdi yaptığım teklif karşısında, sadece iştirak etmiyoruz, diyorlar, bir esbabı mucibe zikretmiyorlar. Buyursunlar, esbabı mucibeyi söylesinler.

BAŞKAN — Buyurun Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KÜRUTLUOĞLU — İştirak etmiyoruz, diye oturduğum yerden vâkı ifadem, Heyeti Celileyi fazla işgal etmemek içindi. Yoksa, arkadaşımıza üzüntü veren bir kasdım yoktu, olamaz da.

Şimdi, iştirak etmeyişimizin esbabı mucibesine geliyorum : Bir partiye parasız, öbürüne paralı, bağımsız adaya parasız, böyle bir ölçü birtakım suüstimallere yol açabilir. Belediye başkanı her hangi bir tarafı tutabilir. Esas ihlâl edilmiş olur, kabule şayan değildir. İştirak etmemekteyiz.

ABDURRAHMAN ALTUĞ (Yerinden) — Bir takrirle kabul edilmiştir, komisyonun iştirak edip etmemesi mevzu bahis değildir. Heyeti Umumiyenin oyu ile kararlaştırılmıştır,

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Seçim süresince yapılamayacak işler

MADDE 63. — 62 nci maddede sayılanlarla, umumî menfaatlere hadim cemiyetler ve bunlarda görev almış bulunan memur ve hizmetliler seçimlerde de tarafsızlıklarını muhafaza etmek zorundadırlar.

Yukarıda yazılı olanların, 5830 sayılı Kanunda yazılı yasak hükümleri saklı kalmak üzere seçim süresince :

a) Siyasî partilere veya adaylara her ne nam ile olursa olsun bağış ve yardımlarda bulunmaları,

b) Memur ve hizmetlileriyle her türlü araç ve gereç imkânlarını siyasî bir partinin veya adayın emrinde veya her hangi bir siyasî faaliyette geliştirmeleri, kullanmaları veya kullanılmaları yasaktır.

Birinci fıkrada yazılı olanlarla, Bankalar Kanununa tâbi teşekküllerin, siyasî bir partinin lehinde veya aleyhinde vatandaşın oyuna tesir etmek maksadıyla her türlü yayımlarda bulunmaları yasaktır.

Daha önce basılmış ve yayımlanmış ve yukarıdaki fıkradaki mahiyeti taşıyan her türlü kitap, broşür, afiş ve bunlara benzer yayımlar da aynı hükme tâbidir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

64 ve 65 nci maddeleri sıra ile okutacağım. Bunlardan 64 nci madde 65 nci maddenin aynıdır. Acaba niçin böyle?

SAHİR KURUTLUOĞLU — Maddenin bir kısmını kendimiz istemiştik, geniye. Onun için aynı şekilde geldi, efendim. 65 nci madde, 64 olacaktır.

Törenlere ait yasaklar

MADDE 64. — Seçimin başlangıç tarihinden seçim sonuçları ilân edilinceye kadar olan süre içinde, 62 nci maddede sayılan bütün daire, teşekkül ve müesseselerle Bankalar Kanununa tâbi teşekküllere ait kaynaklardan yapılan iş ve hizmetler dolayısıyla, (açılış ve temel atma dâhil) törenler tertiplemek, nutuklar söylemek, demeçler vermek ve bunlar hakkında her türlü vasıta ile yayımlarda bulunmak yasaktır.

BAŞKAN — Bu madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başbakan ve Bakanlarla ilişkin yasaklar

MADDE 65. — Seçimin başlangıç tarihinden seçim sonuçları ilân edilinceye kadar olan süre içinde, başbakan ve bakanlar, yurt içindeki gezilerini makam otomobilleriyle yapamazlar. Her ne maksatla olursa olsun yapacakları gezilerde, protokol icabı olan karşılama ve uğurlamalarla, törenler yapılamaz, ve resmî ziyafet verilemez.

Yukarıda yazılı süre içinde, başbakan ve bakanlar seçimle ilgili faaliyetlerinde ve konuşmalarında bu kanunun hükümleriyle bağlıdırlar.

BAŞKAN — Ethem Serim.

ETHEM SERİM — Muhterem arkadaşlar, bakanların, seçimlerde, altlarında Devlet arabaları ve yanlarında genel müdürler, valilerle illerde, köy köy, şehir şehir, kasaba kasaba gezmelerinin seçmenler üzerinde, onların oyları üzerinde ne gibi tesir yaptığını seçim mücadelesi yapmış olan arkadaşlarımızın hepsi bilir. 65 nci madde kısmen bu hususu izale için getirilmiş oluyor. Seçimlerde de Bakanların Devlet işleri başında bulunmaları gerekir tabii. Zaten bunların pek propagandaya, tanınmaya ihtiyaçları yoktur. Çünkü duyulmuş, tanınmışlardır esasen. Sonra, fikirlerini, düşüncelerini bütün vatandaşlara duyurmak için radyodan da diğer adaylara nazaran daha fazla istifade edeceklerdir, bu imkânları da diğerlerinden fazladır. Aynı zamanda, bugünkü şartlar içinde de ara seçimlerde bu imkân, bu kapı büsbütün açıktır. Çünkü, ara seçimlerin genel seçimlere benzemiyen şekil ve şartları vardır. Ara seçimlerde zaten işbaşında millî irade ile işbaşına gelmiş olan bir parti ve onun bir hükümeti vardır. O zaten propaganda yapmakta, onun adamları her yerde gezmektedir.

Vatandaşlar, nasıl olsa bir iktidar değişikliği olmayacak, diye düşünürler. Demokrasilerde efkârı umumiyenin nabzını yoklamak için ara seçimleri yapılır. Bu türlü ufak tesirlerden umumî efkâr çok müteessir olur. Reyler bir tarafa kayar. Ara seçimlerinde kabineden bir üye o çevreye gidecek olursa, derhal seçimin neticesi üzerinde tesiri olur.

Meselâ, seçimle hiç ilgisi yokmuş gibi görünen Tarım Bakanı ara seçiminin yapıldığı ile gider. Bir ormandan geçerken, orada çalışmakta olan amelelere yaklaşır. «Ara seçiminde bizim

partinin adayı kazandığı takdirde, yevmiyelerinize zam yapılacaktır.» deyiverir. Bu bir cümle, seçimin neticesine tesir edebilir. Muhalefete meyyal bir kütle olduğu halde, orada çalışanları iktidar partisine çekebilir. İktidar değişmesi mevzuubahsolmadığına göre, seçmen de istemediği halde, iktidar adayına oy vermekte tereddütetmez.

İleri demokrasilerde bunun başka türlü tatbikatı görülmektedir. Meselâ Fransa'da, kısmi seçimin yapıldığı vilâyetlere hiçbir bakanın seçim zamanında seyahat etmemesi, oralara gitmemesi kararlaştırılmıştır. Bunu temin için de bir tebliğ yayımlanmıştır. Biz, kanun izni verse bile, böyle bir tebliğin, ilerdoki iktidarlara yapılmasını temenni edebiliriz.

Madenki bu kanun «Efradını câmi, ağıyarını mâni» bir seçim kanunudur. Bu gibi mahzurları önliyecek bir kanun olmalıdır. Seçimlerde seçmenleri her türlü tesirden mâsun bırakmak da şart olduğu kabul edilirse; ara seçimleri için uygun görürseniz ve komisyon da kabul ediyorsa Bakanlar hakkında maddeye küçük bir fıkra eklemek gerekecektir. Böylece ara seçimlerde, Bakanlar, fevkalâde zaruri sebepler olmazsa ilgili illere gidemezler, fıkrası konmuş olacaktır. Fakat, fevkalâde zaruri sebepler tâbiri geniş bir hüküm ifade ediyor. Bakanların memleketseverliğine ve halkımızın sağ duyusuna inanan kimseler olarak komisyon da buna katılıyorsa böyle bir fıkra eklenmesi için Başkanlığa bir önerge sunuyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz, Mehmet Göker.

MEHMET GÖKER — Muhterem arkadaşlarım, komisyon bu maddenin yeni şeklini getirmiş bulunuyor. Ama burada bir eksiklik var. Bakanlardan sonra bir de milletvekillerinin buraya konması lâzımdır, zaruridir.

İkineisi burada mesele sadece makam otomobili zaviyesinden mütalâa edilmiştir. Eski seçimlerde makam otomobilni bırakmış, resmî hizmetlerde kullanılan başka bir araba tahsis edilmiştir. Propaganda için partilerin emrine verilmiştir. Makam otomobili ile gidemezse, uçakla gtmüş, hattâ askerî tayyare tahsis edildiği görülmüştür. Binacaleyle, makam otomobilleri tâbirinin yerine, resmî hizmete tahsis edilmiş bilûnum arabalarından istifade edemeyecekleri kaydı konmalıdır.

Bu hususu temin için bir karar takdim ediyoruz. Kabul etmenizi istirham ederiz.

BAŞKAN — Başka söz istiyen var mı? Yok. Söz komisyonundur.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Efendim, tetkikinize sunulan 65 nci maddede, seçimin başladığı tarihten, seçimlerin sonuçları ilân edilinceye kadar, hem genel seçimlerde, hem de ara seçimlerinde bu hüküm yürüyecektir.

Komisyonumuz bir bakanın ara seçimlerinde seyahatini menetmeyi doğru bulmamıştır. Böyle bir hükmün maddede yer almasını uygun görmemiştir. Bu husus üzerinde görüşülmüş, konuşulmuştur. Öyle haller olabilir ki Allah korusun, zelzele, feyezan gibi tabii âfetler olabilir. Hizmetin devamı esastır. Vazifeli Devlet adamlarının seyahatlerine mâni olunmak istenmemiştir. Burada, seçim emniyeti, seçimin selâmeti zaviyesinden bâzi tahditler konulmuştur. Seyahatlerde makam otomobillerine binemeyecekleri, makam otomobili ile gezemeyecekleri esası uygun görülmüştür.

Zannederim, bir bakanın hususî araba ile gelmesi ile, makam arabası ile gelmesi, gezmesi arasında büyük fark vardır. Resmî araba gösterişlidir. Devletin kırmızı plâkalı arabası ile seyahat edilmesini, propaganda yapmasını önlemek için bu yeni hüküm getirilmiştir. İleride yapılması mümkün seçim propagandalarını önlemek için bu hüküm konulmuştur. Bu suretle hem suiistimaller önlenmiş olacak, hem de yapılacak seçimlere propaganda bakımından tesir önlenmiş olacaktır. Bu esbabı mucibe içerisinde maddenin yeniden tanzim edilmiş olduğunu arz etmek isterim.

BAŞKAN — Başka söz istiyen? Yok. Şimdi verilmiş olan önergeleri okutuyorum.

Temsileiler Meclisi Yüksek Başkanlığına
65 nci maddeye ara seçimlerini ilgilendiren şu fıkranın eklenmesini arz ve teklif ediyorum.

Başbakan ve bakanlar, ara seçiminin yapıldığı illere, seçim başlangıç tarihinden sonuçları ilân edilinceye kadar, fevkalâde zorlayıcı sebepler olmadıkça gidemezler.

Ethem Serin

Yüksek Başkanlığa

65 nci maddenin ilk fıkrasının aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederiz.

Zeki Baltacıoğlu

Mehmet Göker

MADDE 65. — Başbakan ve bakanlar, milletvekilleri ve Cumhuriyet Meclisi üyeleri yurt

içinde yapacakları geziler; makam otomobilleri ve resmî hizmete tahsis edilen vasıtalarla yapamazlar.

BAŞKAN — Evvelâ ara seçimleri ilgilendiren tavrını yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi, makam otomobilleri ile, diğer taşıtlardan da istifade edilememesi hakkındaki önergeyi oylarınıza sunuyorum.

ZEKİ BALTACIOĞLU — Önerge tekrar okunsun efendim.

(Zeki Baltacıoğlu ve Mehmet Göker'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Bu önergeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge dikkate alınmıştır, efendim. Dikkate alınan bu önerge madde ile beraber, komisyona verilmiştir.

Komisyondan gelen 66 nci maddeyi okuyoruz.

«**MADDE 66.** — Seçimin başlangıç tarihinden seçim sonuçları ilân edilinceye kadar olan süre içinde, Başbakan ve bakanlarla, milletvekili adaylarının illerde yapacakları gezilerde, kendilerine o ilde görevli hiçbir memur refakat edemez.»

BAŞKAN — Buyurun Alev Coşkun.

ALEV COŞKUN — Muhterem arkadaşlarım; eski 67 nci, yeni 66 nci madde ile memurların refakat yasağı yüksek huzurlarınıza getirilmektedir. Burada, Başbakan ve bakanlarla milletvekili adaylarına o ilde görevli bir memurun refakat edemeyeceği esası vaz'edilmiştir. Halbuki tatbikatta bu böyle değildir. Tatbikat göstermiştir ki, Başbakanla bakanlara ve milletvekili adaylarına o ildeki memurlardan başka o ile çok yakın olan köylüler de refakat etmişlerdir. Bu gibi kimseler üzerinde çok önemli tesirleri olan umum müdürler o kimseleri alıp gitmişlerdir. Su İşleri, Karayolları, Toprak - İskân, Orman, Tapu ve Kadastro umum müdürleri alıp gitmişlerdir. Bu maddeye göre yalnız o ildeki memuru alıp gidemeyeceğine göre o ile çok yakın olan; meselâ Ankara'daki birini alıp gidebilecektir.

Bendeniz bir tadil önergesi veriyorum. Hiçbir memurun refakat etmemesini teklif ediyorum, tavrının kabul edilmesini istirham ediyorum.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yok. Söz komisyonundur.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — Sayın arkadaşlar, evvelki görüşmemizde arz ve izah etmişik. Bir defa daha izah edelim.

Şimdi efendim, arkadaşımızın söyledikleri vâkı olmuştur. Birtakım menfi tesirler vukua gelmiştir. Ama, Devlet hayatında öyle hâdiseler, öyle vazifeler olur ki, maazallah, zelzele, seylâp gibi, Başvekil veya vekiller bâzı vazifelî memurları alıp o ile gitmek mecburiyetinde kalabilirler. Bu takdirde, buraya konulacak hüküm, gayrikabili tatbik olabilir, birtakım mahzurlar tevhlidedebilir.

Haddizatında bâzı vazifelîlerin, vekillerin, vazifelî olmıyan bâzı yetkililerle birlikte mahalline gelip de adayın böyle bâzı vazifelîlerle birlikte ilçeleri ve köyleri dolaşmalarıdır. Maddenin refakat memnuiyetini yalnız o ildekilere hasretmesinin sebebi budur.

Bununla beraber merkezden gelen memurların refakattan menedilmesini Yüksek Heyetiniz uygun gördüğünüz takdirde bunu da aykırı bir görüş olarak karşılamayız. Biz, maddenin bu şekilde tedvinini sebeplerini burada izaha çalıştık. Hükümün tatbik kabiliyetinin olup olmadığını teemmül buyuracağımızdan eminim.

BAŞKAN — İbrahim Saffet Omay.

İBRAHİM SAFFET OMAY — Muhterem arkadaşlar; maddede Başbakan, bakanlar ve milletvekili adaylarından bahsedilmektedir. Malûmuâliniz, seçim tazeleninceye kadar milletvekilliği sıfatı devam etmektedir. Bu itibarla müsaade ederseniz milletvekili adayları kelimelerinden evvel «ve milletvekilleri» kelimelerini ilâve edelim ve maddeyi bu şekilde, milletvekillerini de içine alacak şekilde daha geniş olarak nazara alalım. Bu hususta bir de tahrir veriyorum. Kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Komisyon ne diyor efendim?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — Buna katılıyoruz efendim. O şekilde okunsun madde.

BAŞKAN — Önergeleri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

66 nci maddedeki «o ildeki görevli hiçbir memur refakat edemez cümlesinin» «hiçbir memur refakat edemez» şeklinde değiştirilmesi hususunun oya sunulmasını arz ve teklif edirim.

Alev Coşkun

Yüksek Başkanlığa

Maddeye; (Milletvekili adayları) kelimelerinden evvel (Milletvekilleri ve) ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

İbrahim S. Omay Bülent Ecevit

BAŞKAN — Önergeleri tekrar okuyup oyunuzunıza sunacağım.

(Alev Coşkun'un önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergeyi oyunuzunıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiş, önerge nazara alınmıştır.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — Metne iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — İkinci takriri okutuyorum.

(İbrahim Saffet Omay ve Bülent Ecevit'in takriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergeyi dikkate alanlar.. Kabul etmeyenler.. Önerge nazarı dikkate alınmıştır, efendim.

Komisyon her iki önergeye de iştirak ediyor. Yeni şekli ile maddeyi okuyoruz.

Memurların refakat yasağı

MADDE 66. — Seçimin başlangıç tarihinden seçim sonuçları ilân edilinceye kadar olan süre içinde, Başbakan ve bakanlarla, milletvekilleri ve milletvekili adaylarının illerde yapacakları gezilerde, kendilerine hiçbir memur refakat edemez.

BAŞKAN — Maddeyi yeni şekliyle yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler. Kabul edilmiştir.

BAŞKAN — 67 nci madde hakkında komisyonun ayrıca bir görüşü var mıdır efendim?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Eski 68 nci, yeni 67 nci maddeyi komisyonumuz tekrar Heyeti Celilenize getirmemiştir efendim.

BAŞKAN — 100 ncu maddeyi okuyoruz efendim.

Sandığın açılması ve zarfların sayımı

MADDE 100. — Yukarıki maddede yazılı işlemden sonra, sandık oy verilen yerde hazır bulunanların gözü önünde açılır ve çıkan zarflar sayılarak toplamı tutanağa yazılır.

Sandıktan çıkan bu zarflar, tek tek elden geçirilerek 79 ncu maddeye göre çift mühürlü ve belli niteliğe uygun olmayan zarflarla, her hangi bir işaret veya imza veya mühür taşıyarak 105 nci madde gereğince seçmenin kim olduğunu be-

lirten zarflar ayrılıp, sayılır ve açılmadan saklanır.

Geri kalan muteber zarflar, oy veren seçmen sayısı ile karşılaştırılır. Bu zarfların sayısı oy veren seçmen sayısından fazla çıktığı takdirde, kurul başkanı, bu zarflar arasından, fazlayı karşılayacak sayıda zarfı gelişigüzel çekerek ayırır ve bu ayrılanlar açılmadan yakılır.

Bundan sonra, muteber zarflar sayılarak sandığa konur ve ara verilmeksizin döküme başlanır.

Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilir.

BAŞKAN — Buyurun, Nüvit Yetkin. Komisyon adına mı konuşacaksınız?

NÜVİT YETKİN — Hayır, şahsım adına konuşacağım.

Muhterem arkadaşlarım; yüksek malûmlarınız olduğu üzere bu madde, daha evvel de başka bir metin ile huzurunuzda gelmişti. Ve sayın komisyon, sandık açılınca evvelâ zarflar teker teker elden geçirilerek muteber sayılmıyacak olanları, yani üzerinde çift mühür bulunmayan, birtakım işaretler taşıyan zarfları tefrik edip imha etmeyi, kalan zarflar oy veren seçmen sayısından fazla ise, gelişigüzel bir tarzda bu fazlaya tekabül eden miktarda, zarf ayrılıp bunların da ayrıca imha edilmesini derpiş etmişti.

Yüksek Heyetiniz bu birinci katagorideki zarfları ilk yapılan taramada, muteber telâkki edilmiyen zarfları ayırıp yakmayı mahzurlu gördü; bunun üzerine itirazlar yapılabilir, ihtilâflar olabilir, ileride tetkik edilebilir, seçim kurullarınca zarflar muteber tutulabilir diye, verilmiş olan bir takriri dikkate aldı. Sayın Komisyon Yüksek Heyetinizin temayülüne uygun, dikkate alınan takrirlerin muhtevasına uygun bir teklif getirmiş olsaydı, zannediyorum, itirazlara sebep olmayacaktı.

Dikkate alınan takriri gözden geçirecek olursak, gayrimuteber telâkki edilecek, üzerinde belli işaretler bulunan, muteber olmayan zarflar ayrılacak, bunlar muhafaza edilecek, muteber olanların sayısı, seçmen sayısına tekabül ettiği veya ondan az bulunduğu takdirde mesele yoktur. Bu zarflar saklı ve ihtilâflı olarak kalacak. Ondan sonra sayım devam edecektir. Fakat eğer kalan zarflar oy veren seçmen adedinden fazla ise bu takdirde bu fazlaya tekabül edecek miktarı gelişigüzel alacak, yakacak ve geri kalan zarflara döküme, sayıma devam edecektir.

Şimdi bu misali aynen tekrarlıyalım: Sandık açılıyor. Gayrimuteber zarflar çıkarılıyor. Muteber zarflar sayıldığı zaman oy veren seçmen adedinden fazla olduğu tesbit ediliyor. Bu demektir ki, hem tesbit edilen fazla aded, hem de gayrimuteber telâkki edildiği için kenara ayrılan zarflar oy veren seçmen adedinden fazladır. Böyle olunca bunların tamamının zaten imhası zaruridir. Çünkü bunların artık imha edilmesini beklemek için zaman yoktur. Bunların seçmen adedinden fazla olduğu için imhası lâzımdır.

Bu itibarla dikkatinize mazhar olan ve arkadaşlarımızın imzası bulunan önerge, Komisyonun getirdiği metinden daha vazıhtır. Heyeti Umumiyenin maksadına daha uygundur.

BAŞKAN — Söz komisyonundur.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Muhterem arkadaşlarım, bu maddenin komisyonumuza iadesinden sonra, önergenin tetkik edilerek getirmiş olduğumuz metinde, Nüvit Yetkin'in bizimle ittifak halinde olmadığı hüküm, muteber olmıyan zarfların ayrılmasından önce, fazla zarfların yakılması keyfiyetidir.

Şimdi maddenin aldığı şekil, dikkate alınan takrirdede, birtakım işaret bulunan, kanunun hükmüne uygun bulunmıyan veya Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranını ihtiva etmiyen üzerinde belli edecek şekilde işaret bulunan zarflar çıkarsa komisyon evveleminde bunları çıkaracaktır. Çünkü bunlar hesaba katılmıyacaklardır. Fakat gerek adaylar, gerekse müşahit veya vatandaşlar tarafından kabili itiraz mahiyette zarflar olabilir bunlar. Vatandaş diyebilir ki «bu ayrılan ve hesaba katılmıyan zarflar, sandık kurulunun kabul ettiği şekilde hesaba katılmıyacak mahiyet arz etmez. Tetkik edin; muteber oylar meyânında olabilir.» Bu şekildeki itiraz tetkika şayan olacak ve tetkik edilecektir.

Halbuki bunları ayırmadan bütün zarfları sayıp fazla gelenleri yok ettiğiniz takdirde, ihtimal dâhilindedir ki, itiraz edilmesi mümkün ve ilerde seçimlerin muallel olup olmadığını ortaya koyabilecek isnatların mesnedi olan bu zarfları da yok etmiş olacak. O zaman bir istibah hâsıl olacaktır. «Belki bu zarflar muteber imiştir ama ne yapalım ki imha edilmiş ve vatandaş da bu sandıktaki seçimin mualleliyeti ve mesruiyeti hakkında bir itirazda

bulunmak imkânını bulamaz.» Bu her zaman söylenebilir, olabilir.

Bu itibarla evvelâ şekli uygun olmıyan zarflar ayrılacak, buna rağmen bir fazlalık varsa, zarfların içinden çekip alınacak, ondan sonra zarflar açılacak, tasnife başlanacak.

Ayırdığımız zarflar saklanacak, bir itiraz neticesinde, sandık başında değil, ileride, belki bir iki gün sonra, ilçe veya il seçim kuruluna muamele aksettği zaman bir itiraz vâkı olursa, o itiraz karşısında sandık kurulunca hesaba katılmıyan zarfların hesabı kurula verilecek, kurul tetkik edecek, seçim neticesine müessir olacak tarzda muteber addedilebilecek oy ihtiva edebilir. Tetkik edildiği zaman bunlar hakikaten seçime tesir edecek mahiyette hesaba katılması lâzımgelen zarflar arasında mütalâası gereken zarflardan ise durum ne olacaktır? O vakit bunların hesaba katılmaması sebebiyle, bunlar hesaba katıldığı zaman oy yekûnu değişecek ve oyunu kullanmış olan seçmenlerden fazla oy çıkacaktır. Çünkü muteber olan zarfların fazlalığı kaldırılarak müsavi hale getirildiği zaman, hesaba katılmıyan zarf yekûnu veya bunlar hesaba katılırsa oy kullanan seçmenlerden fazla zarf bu oy yekûnunun üstünde olacaktır.

Bunun ifade ettiği mâna şudur : Evvelâ sandık kurulu; hesaba katılmaması lâzımgelen zarfları hesaba katmış, katılması gerekenleri katmamışsa kanunun emrettiği vazife ve vecibeleri yerine getirmemiş demektir. Yani sandık kurulunun, döküm ve sayımı kanunun emrettiği çerçevede içinde yapmamış olduğu meydana çıkmaktadır. Eğer bu sandık bu seçim çevresindeki seçimlerin neticesine müessir olursa, elbette ki bu seçimin iptali istenebilecektir.

Bu itibarla metni, huzurunuzda getirdiğimiz şekilde hazırladık. Muteber olmıyan zarfları yakarsak, vatandaş acaba işin içinde ne vardı, der, itirazı incelenemeyince şüpheye düşer. Bu sebeple komisyonun metninin kabul edilmesi ni istirham ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun, Zeki Baltacıoğlu.

ZEKİ BALTACIOĞLU — Tatmin edildim, konuşmaktan vazgeçtim.

BAŞKAN — Buyurun Nüvit, Yetkin.

NÜVİT YETKİN — Sayın Kurutluoğlu arkadaşımız meseleyi izah ederken beni teyid ettiler. Meseleyi bir misalle arz edeyim :

Sandık seçmen listesine göre seçmenler oylarını verdiler. 150 kişi imza edip oyunu kullanmış. Seçimin sonunda sandık açılmış, içinden 165 tane oy zarfı çıkıyor. Şimdi, komisyonun teklifi şu: Evvelâ bu umumî sayım yapılmadan bunları teker teker elden geçirmek suretiyle, zarflar üzerindeki mühürler, imza ve işaret bakımlarından muteber ve gayrimuteber telâkki edilen zarflar ayrılarak, geri kalanlar sayılacak. Diyelim ki 160 çıktı. Demek ki 5 tanesi gayrimuteberdir. Bu zarflar bir kenarda duracaktır. Geri kalan 10 tane zarf gelişi güzel, gayrimuteber zarflar içinde değil de heyeti umumiyesi arasından çekilecek ve bunlar yakılacak. Ondan sonra tasnife başlanacak, bunların muteber telâkki edilmesine Yüksek Seçim Kurulu karar verecek. 155 tanesi muteberdir. Yüksek Heyetiniz daha evvel takriri kabul etmiş bulunuyor. Ben Sayın Başkandan istirham ediyorum, yeni bir takrir vermiyorum. Çünkü bütün vuzuhu ile öteki takrir meseleyi içine alıyor.

Buna göre, sandıktan çıkan oy zarfları sayılacak, adeddolarak. Bu aded oy verenlerin sayısı ile karşılaştırılacak. Daha fazla çıktığı takdirde, ayrılacak. Oy verenlerle müsavi duruma geçtikten sonra, muteber olan, olmıyan keyfiyetinin ele alınması meselesi başlayacak. Bu da yapıldıktan sonra tasnife başlanacak.

Bu zarflar hakkında itiraz olursa, kenara konmuş fakat sandıktan çıkmış olan zarflardan gayrimuteber zarfların yerine buradan alınacak, ikmal edilebilecektir. Fazlalık bu suretle izale edilebilecektir.

Komisyonun getirdiği metin ile, dikkate alınmış olduğunun takrir arasında fark vardır. Bilhassa muhterem arkadaşımızın burada izah ettikleri maksadı temin etmekten uzaktır.

BAŞKAN — Buyurun Mehmet Özbay.

MEHMET ÖZBAY — Efendim, maddenin birinci müzakeresinde bu mevzu uzun boylu münaakaşa edilmişti. Ve Sayın Turhan Feyzioğlu arkadaşımız tarafından mahzurlarına işaret edilmişti. Komisyon da iki fıkranın yer değiştirmesi suretiyle bu mahzurların izale edileceğini ileri sürmüştü. Evvelâ zarfların muteber olup olmadığına bakılmaksızın onları oy veren seçmen sayısına indirmek ameliyesi yapılacak, ondan sonra muteber olmıyanlar ayrılarak hıfz edilecektir.

Sayet eski maddedeki birinci fıkra burada ikinci fıkra olarak, yine eski maddedeki ikinci fıkra da burada birinci fıkra olarak yer alırsa bu mahzurlar da kendiliğinden ortadan kalkar. 5545 sayılı Kanunda olduğu gibi sandık açıldıktan sonra döküm yapılacak ve seçmen adedine indirilecek, ondan sonra sandıkta yalnız seçmen adedi kadar zarf kalacak. Bu zarflar da teker teker elden geçirilmek suretiyle işaretli ve mühürsüz olanlar ayrılacak, ondan sonra da zarflar açılacaktır.

Komisyon, fıkraların yerlerini değiştirmek suretiyle bunun düzeleceğini beyan etmişti. Fıkranın yerinin değiştirilmesi suretiyle Nüvit Beyin söylediği şekil yapılmış olur, zannediyorum.

BAŞKAN — Buyurun komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Arkadaşımız, fıkranın yer değiştirmesi suretiyle bazı mahzurların önlenebileceğini ifade etti. Daha önceki birleşimlerin birinde, Turhan Feyzioğlu'nun verdiği takrir, Heyeti Celilenizce dikkate alındı. Bu dikkate alınan takrirlerin ışığı altında biz bu maddeyi getirmiş bulunuyoruz. Esasta Nüvit Yetkin'le bir ihtilâfımız yok. Ancak, hangi zarfların evvelâ ayrılacağı mevzuunda fark var.

Ben de misal vereyim. Meselâ, bir sandıktan 100 seçmen oyunu kullandı. Fakat, sandıktan 115 oy çıktı. 15 oy fazlalık var. Biz bu 15 zarfı çıkarıp yakmak suretiyle müsavi hale getirmiyoruz. Komisyon olarak teklifimizde... 115 zarftan fazla veya eksik zarf varsa evveleminde hesaba katılmaması lâzımgelen, işaretli, imzalı, mühürsüz zarflar var mıdır? Varsa bunları ayırıp bir kenara koyuyoruz. Bunların adedi esasen 15 ise tekrar sandıktan zarf alıp imha etmeye lüzum yok. 15 zarfa rağmen kullanılan oylarla sandıktan çıkan zarflar arasında bir mutabakat yoksa ayrılanları bir kenara atarak diğer zarflar için sandıktan adçekme yapılacak ve farkı izale edilecektir. Biz böyle arlıyoruz.

Meselenin tavazzuhu için, bir gare var. Takrirler tekrar okunsun. Madde okunsun, Nüvit Beyin teklifi okunsun. Mesele anlaşılacaktır. Karar Yüksek Heyetinizindir, efendim.

MEHMET ÖZBAY — Aziz arkadaşlarım, bendeniz deminki konuşmamda, müzakerele-

rin uzamasını önlemek için, komisyonun birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının yer değiştirilmesi suretiyle maddenin islah edilebileceğinin mümkün olduğunu hatırlatmışım.

Aziz arkadaşlarım, şimdi demin söylediğim hususları gayet basit misallerle, eski seçimlerden edindiğimiz tecrübelerle göre arz etmeye çalışacağım.

Muteber olup olmadıklarını düşünmeden, sandıktan çıkan oy zarflarını sayıp, oy vermiş seçmen sayısı ile zarfları sayılacak, zarf adedi fazla ise, seçmen sayısına indirecek. Çünkü, şimdi meselâ yanlışlıkla, parmak basarken, zarf lekelenmiştir. Sandık kurulu, muteber değildir, diye bunu ayıracaktır. İllâki bunu sandık kurulunca muteber addedilmeyecek zarflar olarak kabul etmeye imkân yok, yer yok. Halbuki bir seçmen zarfını atarken elinde bir boya bulaşığı olabilir. Sandık kurulu böyle bir zarfın muteber olup olmadığı hususunda şüpheye düşer. Halbuki hileli ve yanlışlıkla fazla olarak atılan zarfların lekeli olması ihtimali daha azdır. Herde ihtilâfa mahal vermeyecek çareleri bulmak lâzımdır.

Arz ettiğim gibi, evvelâ sandık ağır, zarfların seçmenin oy verme adedine indirilmesidir. İçerisinde muteber addedilecek ve addedilmeyecekler çıkabilir. Tabii bu da tesadüfen çıkacaktır. Bu yapıldıktan sonra, muteber olmayanları ayırıp hıfzedilirse, ilerde bir ihtilâf olursa, Yüksek Seçim Kurulunca muteber addedildiği gibi, seçmen adedi veya oy muvazenesi ortadan kalkacaktır.

Esasen daha evvel komisyon bu şekilde anlaşmış ve vadedmişti. İkinci fıkra, 1 ne fıkra olarak; birinci fıkra da ikinci fıkra olarak yer değiştirmesi uygun bulunmuştur.

«Geri kalan zarflar» tâbiri yerine «sandıktan çıkan zarflar», oy veren seçmen sayısı ile karşılaştırılır. Bu zarfların sayısı, oy veren seçmen sayısından fazla çıktığı takdirde, kurul başkanı, bu zarflar arasından, fazlayı karşılayacak sayıda zarfı, gelişigüzel çekerek ayırır. Bu ayrılan zarflar, ağılmadan derhal, yakılmak suretiyle yok edilir. Bu işlemler de tutanağa geçirilir.» Şimdi bunu 1 ne fıkra olarak alacağız. İkinci fıkra olarak :

«Geri kalan zarflar tek tek elden geçirilerek 79 ncu maddeye göre. » şeklinde devam ederek birinci fıkra ikinci fıkra olarak tedvin edilir.

Muhafaza edilir, şekli verilirse maddeye, gerek Nüvit Bey arkadaşımızın söylediği mahzurlar kalkacak gerekse komisyonun belirttiği hususlar tamamen kapanacaktır. Maddenin bu şekilde tedvinini komisyon daha evvel kabul etmişti. Fakat şimdiki ifadesi daha evvelki ifadelerine uymuyor. Eskiden bu mevzuda verilmiş olan önerge de aynı mahiyettedir.

Hulâsa; madde bu şekilde tedvin edilirse mahzurlar ortadan kalkacaktır. (Reye reye sesleri).

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHIR KURUTLUOĞLU — Bizim, fıkraların tebdili mahiyetindeki kabul, tarzından sonra Yüksek Heyetiniz iki nokta üzerinde temayülünü belirtmiş bulunuyor. Birincisi, hesaba katılmaması lâzımgelen zarfların yakılmasının ilerde iştibaha sebebi olması dolayısıyla doğru olmadığı kanaatine vararak bunların yakılmasında aslâ muvafakatimizi izhar etmediniz. Bundan sonra ikinci bir şekilde, bunların ayrılmasından, gayrimuteber olanları tefrik ettikten sonra, fazlaların yakılması, diğerlerinin saklanması icabettiğine dair bir takrir verildi. Bu takrir kabul edildi. Bizim getirdiğimiz bundan biraz farklıdır. Ama esasen espiiri bu oluncâ mesnet olabilecek zarfların yanmamasının temini lâzımgolecektir. Bu prensibe sadık kalarak maddeyi düzenledik.

BAŞKAN — Efendim, son söz bir üyenindir. Buyurun, Hızır Cengiz.

HIZIR CENGİZ — Muhterem arkadaşlar; bu maddenin birinci defaki müzakeresi sırasında bendeniz söz almış, madde hakkında görüşümü arz etmişim.

Bendeniz izahımdan sonra Turhan Feyzi-oğlu ve arkadaşları tarafından bu madde hakkında bir önerge verildi. Bu önerge, bendenizin izahatıma aşağı yukarı muvazi mahiyette idi.

Hakikaten bugün müzakeresi yapılan yeni teklif, o zaman ki, anladığınıza tamamen deneyecek kadar mübâyin mahiyettedir.

Şimdi muhterem arkadaşlar; evvelece oylar kullanıldıktan sonra oy kullanan seçmenlerin adedi tesbit edilsin, sonra sandıktaki oy miktarı da tadadedilsin. Müsavat mutabakâti bulunmadığı ve hususiyle zarf adedi, oyunu kullanan seçmenlerden fazla çıktığı takdirde zarflar tekrar sandığa atılır. Kurul başkanı tarafından fazla mik-

tara tekabül eden kadar gelişigüzel zarf alınır, eşitlik sağlanırdı. Komisyonun getirdiği ilk teklif de aşağı yukarı buna mütenazır idi. Fakat diğer bir fıkrasında bu eşitlik sağlandıktan sonra oy zarflarının içinde muteber olmaması lâzımgelen zarflar varsa ikinci bir kategori olarak bunların da tefrik edilmesi ve yakılması keyfiyeti vardı. Yani işin inceliği burada idi. Bendeniz de bunun üzerinde söz alarak mâruzatta bulundum. Dedim ki :

«Muhterem arkadaşlar; eşitliğin sağlanmasında elbette ki, makbul oyların esas alınması iktiza eder. Buna göre evvelâ oyunu kullanan seçmenlerin sayısını belli ederiz. Belli ettikten sonra zarfları birer birer elden geçiririz. Elden geçirilmesi sırasında sayarız. Mutabakat yoksa muteber olmıyanları ayırırız. Bunları imha ederiz. Yani makbul oy taşıyan zarfları imha etmek için ortada bir sebep yoktur. Zaten bunu üç şekilde mütalâa etmek icabeder. Birincisi, sandıktan çıkan zarflar oy kullanan seçmen sayısından azdır. Hatıra gelebilir ki, orada 150 seçmen oy kullanmış görünüyor. Zarflar içerden 145 çıkıyor. Bu olabilir. Meselâ, Fatma hanıma iki yere birden parmak bastırılmış olabilir. Muhal olarak arz ediyorum; birincisi zarfların sayısı oyunu kullanan seçmen sayısından az olursa; ikincisi, zarfların sayısı oy kullanan seçmen sayısına eşit olur; üçüncüsü, zarfların sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla olur... Eğer zarfların sayısı oy kullanan seçmen sayısından az durumda olursa, yakılacak mevzuu yoktur. Tefrik edilen zarflar, muteber olmadığı mülahaza edilenler kurul kararı

ile şu esbabı mucıbbeye istinaden muteber değildir ve tutanak defterine geçirilir. Müsavi olursa hükmü ve muamele yine aynı. Eğer fazla ise bu fazlalık muteber olmıyanlardan başlamak suretiyle eşit hale getirilir. Bu zarflar ayrılmaya rağmen eşitlik tahakkuk edemiyorsa bu zarflar alabildiğine fazla atılmıştır. O zaman gelişigüzel eşitliği sağlayacak kadar alınır. Daha ziyade itirazlar burada oluyor. Nazara alınsın diye. Niye olsun... Seçmen sayısına tekabül edecek şekilde zarflar açılmış ve tasnife tutulmuştur. Buna rağmen beyefendi itiraz edecek. Bunun itirazına yer kalmış mıdır? Bir itiraza konu olmıyan, muteber, imza sayısına uygun, çift mühürlü bir zarf muteber addedilmeyecek mi? Bu itibarla Nüvit Yetkin arkadaşımızın noktai nazarı konuşmalara ve bu konuşmalara dayanan takrirlere mutabaktır. Desteklenmesini iştirham ederim.

BAŞKAN — Efendim, konuşmalar sırasında müzakere nisabı yeter sayıdan aşağıya düşmüştür, müzakereye devam etmeye imkân yoktur.

Bugün saat 15 te Kurucu Meclis toplanacaktır. Kurucu Meclis gündemi yüksek bilgilerine sunulduğu gibi, Hükümetimizle diğer Hükümetler arasında yapılan anlaşmalarla tasarılarıdır.

Kanunun bilinen maddesini sırf hâtıra olarak arz ediyorum. Kurucu Meclisin kararları, Millî Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisinin üye tam sayısının 2/3 i ile mümkündür. Bunu arz ettikten sonra; gündemimizin, Kurucu Meclisten sonra, konuşulmasına devam etmek üzere sabah oturumunu kapatıyorum.

Kapanma saati : 13,20

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 18,10

BAŞKAN — Kâzım Orbay

KATIPLER : Alev Coşkun, Oktay Elçi

BAŞKAN — Efendim, çoğunluk vardır, oturumu açıyorum.

Öğleden evvelki oturumda 100 nci madde nin müzakeresinde kalmıştık. Şimdi bu madde üzerinde görüşmeye başlıyoruz efendim.

Madde hakkında başka söz isteyen var mı?. Yok. Önergeler var, okuyoruz.

Yüksek Riyasete

100 nci madde hakkında Genel Kurulca nazara alınıp komisyona verilen takririn aynen maddenin ikinci fıkrası olarak oya sunulması arz ve teklif olunur.

Nüvit Yetkin

BAŞKAN — Efendim, bu okunan önergeyi Yüksek oylarınıza sunacağım.

NÜVİT YETKİN — Efendim, Yüksek Heyetçe nazara alınan evvelki önerge, madde yerine geçmesi istenen önerge de okunsun lütfen.

(Erol Dilek ve Neemi Akçasu'nun takrirleri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Nüvit Yetkin'in önergesini bir kere daha okutuyorum.

(Nüvit Yetkin'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergeyi Yüksek oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge nazarı dikkate alınmak üzere kabul edilmiştir.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — İkinci fıkraya olarak okunsun, efendim. Filhal iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyon filhal iştirak ediyor. Maddeyi bu şekilde okuyoruz efendim.

(100 nci madde yeni şekliyle okunurken, olmaz, olmaz diye itiraz edildi.)

KOMİSYON BAŞKANI ŞEFİK İNAN — Efendim, takrirlerle maddeyi komisyona verin, yeniden düzenliyelim.

BAŞKAN — Maddenin komisyona iadesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiş,

madde komisyona takrirlerle birlikte iade edilmiştir.

Sayın Abdullah Ercan, madde komisyona verilmmiştir. Önergizde ısrar ediyor musunuz? (Yok sesleri)

Madde 65 i okuyoruz.

Başbakan ve Bakanlara ilişkin yasaklar

MADDE 65. — Seçimin başlangıç tarihinden seçim sonuçları ilân edilinceye kadar olan süre içinde, Başbakan ve Bakanlarla, milletvekilleri ve Cumhuriyet Meclisi üyeleri yurt içinde yapacakları gezileri makam otomobilleri ve resmî hizmete tahsis edilen vasıtalarla yapamazlar. Her ne maksatla olursa olsun yapacakları gezilerde, protokol icabı olan karşılama ve uğurlamalarla, törenler yapılamaz ve resmî ziyafet verilemez.

Yukarıda yazılı süre içinde Başbakan ve Bakanlar seçimle ilgili faaliyetlerinde ve konuşmalarında bu kanun hükümleriyle bağlihdırlar.

BAŞKAN — Yeniden tanzim edilen 65 nci maddeyi Yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 65 nci madde kabul edilmiştir.

Madde 156 nin yeni şeklini okutuyorum.

Adaylık hükümlerine aykırı hareketler ve propaganda yapamıyacak olanlar

MADDE 156. — Özel kanunların adaylık koyma hususunda kabul ettiği esas ve şekillere uymaksızın adaylıklarını koyan memurlar ve yargıçlarla, adaylığını koymak için ordudan ayrılma isteğinde bulunmuş ve bu istekleri kabul edilmiş olmasına rağmen her hangi bir sebeple görevinden fiilen ayrılmadan veya resmî elbiseyle propaganda yapan veya bu mahiyette her hangi bir harekette bulunan subaylar iki yüz elli diradan bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Yargıç ve yargıç sınıfından sayılanlarla askerî şahıslar ve bu kanunun 62 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yazılı memur ve hizmetlilerin, özel kanunlarına göre ilân olunan seçimin başlangıç tarihinden oy vermenin sona ermesine kadar bir siyasi parti veya bağımsız adayların leh veya aleyhinde propaganda yapmaları veya her hangi bir suretle telkin ve tesirde bulunmaları halinde de yukarıki fıkra hükmü uygulanır.

63 ncü maddede yazılı yasaklara uymayanlar üç aydan bir seneye kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?

Sayın Galip Kenan Zaimoğlu.

GALİP KENAN ZAIMOĞLU — Efendim, bu maddenin 1 nci fıkrasında, deniyor ki; bir subay, adaylığını koymak için başvuruyor ve bu isteği kabul ediliyor. Fakat ordu ile ilgisi kesilmeden veya resmî elbise ile propaganda yaparsa veya bu mahiyette her hangi bir fiil ve harekette bulunursa, bir konuşma yaparsa 250 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Fakat orduda resmî elbise giyen yalnız subaylar değildir. Subay elbisesine benzeyen elbise giyen ordu mensupları da vardır. Astsubaylar var, sanatkârlar var, memurlar var, hesap memurları var. Bunlar da adaylıklarını koyabilirler. Bu şekilde birçok aksaklıklar çıkabilir. Bu bakımdan, burada maddede, 1 nci fıkrada subaylar kelimesi yerine (askerî şahıslar) tâbirinin konmasını maksadı izah bakımından da daha şümüllü, daha faydalı, daha yerinde telâkki ediyorum. Bu suretle, ileride çıkabilecek birtakım aksaklıklar, ihtilâflar da önlenmiş olur. Nitekim, başka bir hüküm getiren 2 nci fıkrada, (askerî şahıslar) tâbiri yer almaktadır. Böyle bir tâbirin birinci fıkrada kullanılmayıp da, ikinci fıkrada kullanılışı melhuz aksaklıkları, tereddütleri artırabilir. Birinci maddeye vuzuh vermek için, «subaylar» kelimesinin yerine, «askerî şahıslar» tâbirinin konulması yerinde olur. Bunu arz ve teklif ediyorum. Komisyon nedir bilmiyorum. İsterlerse önerge de verebilirim.

BAŞKAN — Sayın Abdülkadir Okyay.

ABDÜLKADİR OKYAY — Sayın arkadaşlarım, önceki mâruzatımda da belirttiğim gibi, askerî şahısların siyasi propaganda yapmaları

halinde, Askerî Ceza Kanununun 148 nci maddesince ceza tâyin edilmiştir. Bu ceza dururken, bu madde ile yeni bir ceza tesis ediliyor. Askerî şahıslar bu madde ile cezalandırıldıkları zaman, Askerî Ceza Kanunundaki ilgili madde tatbik edilemeyecek, demektir.

Binaenaleyh, böyle bir madde tereddüdü mucibolur, buraya konulmaması lâzımdır. Tatbikatta büyük ihtilâflar doğurur. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Sayın Necip San.

NECİP SAN — Efendim, bu maddede muredilen ceza üniforma giymiş olanlardır. Halbuki, askerî şahıslar, üniformalı olmayan, fakat Milli Savunma Bakanlığı emrinde bulunan şahıslardır. Askerî hastanelerdeki hemşireler, fiilen askerî dairelerde çalışan memurlar da askerî şahıstır. Madde bunlara ceza vermek istememektedir. Maddedeki bu tâbir, üniformalılara aittir.

Üniformalılara ceza tâyini maksatsa şu ibarenin kullanılması gerekir : (Subay, astsubay ve askerî memurlar.) Böyle demek daha uygun olur.

BAŞKAN — Sayın Rauf Gökçen.

RAUF GÖKÇEN — Efendim, aynı konuda birkaç defa söz almak istemiyordum. Fakat, bu madde yine bizim dertlerimizi bir defa daha huzurunuzda getirmek fırsatını veriyor.

250 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezası, deniyor.

Bu hususta hatıra bir soru geliyor : Bu nedendir? Her halde bunun 2 sebebi olması lâzımgelir.

Birincisi subayların yapacağı propaganda ya çok tesirli olur veya halkı yanıltmak ihtimali çok kuvvetlidir. Daha doğrusu, yanıltmak demiyeyim, fakat oyları başka bir istikamete sevk etmekte çok tesirli olur. Bu bakımdan, bir haksızlık vukua gelmesi endişesinden dolayı, resmî şahısların, askerî şahısların üniformalı olarak propaganda yapmaları önlenmek istenmiştir.

İkinci sebebolarak; askerî şahısların, bilhassa üniformalı olarak propaganda yapmasıyla orduya siyaseti sokmuş olarak, ordu namına bir suç işlenmiş olur.

Ben başka bir sebep göremiyorum. Hangisi olursa olsun, bunun cezası, 250 lira bin lira

arasında diye tâyin olunmamalıdır. Bilhassa orduya propagandayı karıştırmak mevzuunda Askerî Ceza Kanununun hükümleri gayet kesin ve çok şiddetli olduğuna göre, biz bu hükümler dışına çıkamayız.

Her hangi bir partinin cezayı tekeffül etmek suretiyle yaptırabileceği bir propaganda dan sonra, bir subay böyle bir cezaya çarptırılarak, kurtarılmamalıdır, kanaatindeyim. Askerî Ceza Kanunundaki hükmün kifayetli olduğuna kaaniim.

Sayını Abdülkadir Okyay'ın da ifade buyurdukları gibi, Askerî Ceza Kanununun ilgili maddesinin burada zikredilmesi faydalı olacaktır.

BAŞKAN — Söz komisyonundur.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Maddemiz iki kısımdan müteşekkildir. Birinci fıkra ile, özel kanunlara riayet etmeksizin adaylığı koyanlar ile; ordudan ayrılma isteğinde bulunup da henüz cevap gelmemiş olan subayların vazifeleri başında buldukları esnada resmî elbise ile propaganda yapmaktan menedilmektedir.

Belki şöyle bir nokta ilâve edilebilir. «Subaylar, askerî memurlar ve astsubaylar» dediğimiz vakit, hepsini kapsar. Burada, adaylığını koyup da, ayrılma isteğine henüz cevap gelmemiş bulunanlar, yerine başkası tâyin edilmediği için resmî elbise giyecek veya ayrılıp da, bir müddet askerî elbise giyme hakkı olup da, bu elbise ile propaganda yapmış olanların cezaları tâyin ediliyor. Burada verilen ceza budur. Bu itibarla Askerî Ceza Kanununun 148 nci maddesi doğrudan doğruya bir mutabakat yoktur. Zaten, fiilen de, mânen de bu rabıta kesilmiş olur.

2 nci fıkraya gelince : Askerî Ceza Kanununun 148 nci maddesini kaldıran bir hüküm değildir bu. Mesele, ordu içinde bir propaganda meselesi değil, seçim süresince, Seçim Kanununun ilgili, gerekli maddelerini, hükümlerini tatbik etmektir. 5545 sayılı Kanun, ilgili maddeleri de bunun içindir.

Şimdi burada ilgili maddeyi, ilgili hükmü, fıkrayı yetersiz buluyorsanız, biz komisyon olarak; (Subaylar, askerî memurlar, astsubaylar) kaydıyla, bu ibareyi üç sınıf şeklinde kabul etmiş olacağız. Maddenin bu şekilde kabul edilmesini istirham ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın Rauf Gökçen.

RAUF GÖKÇEN — Efendim, bu maddenin müzakeresi sırasında Askerî Ceza Kanununun 148 nci maddesini ortadan kaldırır gibi bir söz geçti. İkinci defa söz aldım, özür dilerim. Her halde, aynı suçtan iki defa ceza verilemeyeceği malumdur; öyle ise, ilk Ceza Seçim Kanununa göre verilecek, dolayısıyla bunlar, bu gibi şahıslar, Askerî Ceza Kanununun ilgili hükmüne göre tatbikata tâbi tutulamıyacaktır. Bu bakımdan bir mualliyet ortaya çıkıyor. Bunu arz etmek istedim.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Galip Kenan Zaimoğlu,

GALİP KENAN ZAIMOĞLU — Muhterem arkadaşlar, Komisyon sözcüsüne teşekkür edeceğim, Subaylar, askerî memurlar ve astsubaylar tâbirinin maddeye ilâvesine iştirak ettiler. Ancak, bu da kifayetsizdir. Bunun dışında, hemen ikinci fıkrada gelen «Hâkimler veya hâkim sınıfından sayılanlarla..» tâbiri vardır.

Subaylar, astsubaylar, askerî memurlar deyince, hâkimler, resmî elbise giyen hâkimler dâhil olabilir. Ama, askerî şahıslar tâbiri fıkraya ilâve edilecek olursa, subaylar, hâkimler, askerî memurlar, astsubaylar, sanatkârlara kadar hepsi maddenin şümülü içine alınmış olur. Heride karşılaşılması melhuz itirazlar önlenmiş.

Bilhassa ikinci fıkradaki hâkimlerle, hâkim sınıfından sayılan askerî şahıslar gibi, anlaşılması mümkün olan ihtimalleri bertaraf etmek için askerî şahıslar tâbirinin maddeye eklenmesi yerinde olur. Demin de arz etmiş olduğum gibi, bu tâbirle, askerî şahıslar, subay, astsubay, sanatkâr, memur, üniforma giyen askerî hâkime kadar hepsi ifade edilmektedir. Böylece, bütün bu askerî şahıslar maddenin şümülü içine girmiş oluyor.

Bu hususta bir önerge takdim ediyorum. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

BAŞKAN — Sayın Etem Boransü.

ETEM BORANSÜ — Muhterem arkadaşlar, ben de Zaimoğlu arkadaşımızın fikrine katılıyorum. Mademki, askerî şahıslar tâbiri ile orduda hizmet görenlerin hepsi maduddur. O halde, bir askerî hastanede hizmet gören bir hemşire; bir başhemşire de adaylığını koysa ve hemşirelik üniforması ile propaganda yapsa;

bu durumda ona da üniforma ile propaganda yapıyor mu diyeceğiz, yapmıyor mu diyeceğiz? O halde arkadaşlar, bendeniz, Galip Zaimoğlu arkadaşımızın teklif ettiği, askerî şahıslar tâbirine bir kelime daha ekliyeceğim: (üniformalı askerî şahıslar) denmeli diyeceğim. Zaten metinde de böyledir. Binaenaleyh, subaylar, askerî memurlar ve astsubaylar tâbiri, zannediyorum ki, tamamiyle maksadı ifade etmeyecektir. «üniformalı askerî şahıslar» diye hepsini içine alan bir şeklin kabulünün yerinde olacağı kanaatindeyim.

BAŞKAN — Buyurum, Sayın Abdülkadir Okyay.

ABDÜLKADİR OKYAY — Aziz arkadaşlarım, senelerce kıta subaylığı ve senelerce askerî hâkim olarak orduda çalışmış bir arkadaşımım. Askerî Muhakeme Usulü Kanunu, askerî şahısları tarif etmiştir. «üniformalı askerî şahıs» diye bir kayıt yoktur. Kanun askerî şahsı tamamiyle tarif etmiştir. Binaenaleyh, Askerî Muhakeme Usulü Kanunundan ayrı bir kayıt altında yeni bir tâbiri bir kanuna sokmaya imkân yoktur.

İkinci arz edeceğim husus, Askerî Ceza Kanununun 148 nci maddesi vardır. Seçimler sırasında askerî şahıslar suç işlerlerse, Askerî Ceza Kanununun 148 nci maddesinin şumulü içine gireceklerdir. Burada ayrı bir hükme lüzum yoktur. Böyle bir suç askerî bir şahıs işliyecek olursa, Askerî Ceza Kanununun 148 nci maddesine tâbi tutulacak, ona göre muamele görecektir. Askerî şahıslar siyasi telkinde bulunurlarsa, propaganda yaparlarsa, resmî elbise ile siyasi propaganda yaparlarsa, 5 seneye kadar ceza tâyin edilmiştir. Bu madde varken, kanunda yeni bir madde tedvin edilecek olursa, ilkin buradaki maddenin tatbik edilmesi lâzımgelir. Binaenaleyh, burada askerî şahıslara bir ceza tâyininin doğru olmayacağı kanaatindeyim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Necip San.

NECİP SAN — Efendim, Sayın Abdülkadir Okyay'ın konuşmasından sonra benim konuşmam fazla olacaksa da, dolayısıyla durumu biraz daha açıklamak için meseleyi arz edeyim.

Askerî şahıslar, üniformalı askerî şahıslar demekle, eskiden erat sınıfı dediğimiz, erler, onbaşılara, sınıf çavuşları da bu tâbirin içine girmektedir. Bu bakımdan, üniformalı askerî

şahıslar tâbiri burada doğru değildir. Subay, astsubay ve askerî memurlar yanında hemşireleri de, askerî şahıslardan, üniformalı askerî şahıslardan saymak doğru olmaz. Hemşireler, üniformalı hemşireler genel memur statüsüne bağlı durumdadırlar; aşağı yukarı sivil memur durumundadırlar. Binaenaleyh, bunları da bu maddenin şumulüne almak esasen doğru değildir.

BAŞKAN — Komisyon söz istiyor mu efendim? Buyurunuz.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Efendim, demin arz ettiğim gibi, bu maddenin birinci fıkrası, adaylığını koyan şahıslara aittir. Bu itibarla madde bir nev'i rabitayı hüküm altına almıştır. Bir askerî şahıs, belediye meclisleri, il genel meclisleri adayı olmak veya milletvekili adayı olmak üzere, adaylığını koymaya teşebbüs etmiştir. Bunların müraعاتleri, ayrılma dilekleri neticelenmemiş, vazife başında kalmaları icab etmiş, vazifeleri devam ettiği için, şu veya bu sebeple ayrılmadıkları için elbise giymekte devam etmişlerdir. Bu elbiseleri ile, propaganda yaptıkları takdirde, 250 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezası hükmedilecektir.

Bu itibarla başka bir hükmün ilâvesine lüzum yoktur. Burada, muayyen kimselerin üniforma ile propaganda yapmalarına mâni olunmak istenmiştir.

Askerî Ceza Kanununda askerî şahıslar tarif edilmiştir. Mareşaldan asteğmene kadar olanlarına subay; başgedikliden ere kadar olanlarına da erat denir. Gedikliler erat tarifine giriyordu. Askerî Ceza Kanununun 3 ncu maddesinde ve 5208 sayılı Kanunda bunun tarifi yapılmıştır; ama, 6744 sayılı Kanunla, gedikli erbaşların subay olma hakları tanınmıştır. Böylelikle 2590, 3771 sayılı kanunlarda da değişiklik yapılmış oluyor. Astsubayların yeni bir tarifi yapılmış bulunuyor. Onun için birinci fıkrada zaten buna lüzum yok.

2 nci fıkraya gelince: Yargıç ve yargıç sınıfından sayılanlar, cumhuriyet savcıları burada istihdaf edildiğinden, bunlar, bu muayyen şahıslar propaganda yapmasınlar, diyer bu fıkra, bu hüküm.

Bu fıkranın, söz konusu olan 148 nci maddesi ile ilgisi yok.

Bu itibarla, başka bir husus da yok açıklanacak.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Zaimoğlu.

GALİP KENAN ZAIMOĞLU — Efendim, 2 nci fıkranın başında diyor ki; (Askerî hâkimler veya hâkim sayılanlar),

SÖZCÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Askerî hâkim, demiyor. Sadece, yargıç demiyor.

GALİP KENAN ZAIMOĞLU (Devamla) — Hâkimler ve hâkim sayılanlar, diyor ve bunlar başkası lehine propaganda yaparsa ceza verilecek.

Maddede, 1 nci fıkrada, askerî şahıslar denmiyor; sadece, subay deniyor. Demin de belirlendi ve sayın komisyon sözcüsü de tasvibetti, iltihak etti. Subay tâbirinin yerine, subay, askerî memur ve astsubay tâbiri ilâve edilebilir. Bir askerî hâkim adaylığını koyar. Üniformasını çıkarıp propaganda yapar mı) Henüz âlâkası kesilmemiş olabilir. Bu hali ile propaganda yapar. Cezadan muaf mı kalacak? Bu maddeyi tatbik ederek 250 ilâ 1 000 lira ağır para cezası verilecek. Ancak, Askerî Ceza Kanununun bu gibi hallerde tatbik edilmesi, askerî eşhasın Askerî Ceza Kanununa tâbi olması lâzımdır.

İleride olması melhuz, birtakım itirazlar ve tereddütlerin bertaraf edilmesi için, maddeye askerî eşhas tâbirinin ilâvesi gerekmektedir. Bu tâbir, Askerî Ceza Kanununun tarif ettiği askerî şahısları kapsar. Mâruzatım bundan ibarettir. Bir de önerge takdim ediyorum.

BAŞKAN — Yeterlik önergesi var, okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Madde tamamen aydınlanmıştır, müzakere nin kifayetini arz ve teklif ederiz.

Âdil Toközlü Hakkı Kâmil Beşe

Sayın Başkanlığa

Bu madde üzerindeki kanunlar kâfi olduğundan müzakerelerin kifayetine karar verilmesini talebederiz.

Abdülkadir Göğüş Zeki Tekiner

BAŞKAN — Yeterlik önergelerini yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Yeterlik önergesi kabul edilmiştir.

Madde hakkında verilmiş olan önergeleri okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Askerî şahıslar hakkında Askerî Ceza Kanununun 148 nci maddesi uygulanması fıkrasının ilâvesinin arz ve teklif ederim.

Abdülkadir Okyay

Yüksek Başkanlığa

156 nci maddenin birinci fıkrasındaki (subaylar) kelimesinin (askerî şahıslar) ibaresiyle değiştirilmesini arz ve teklif ederim

Galip Kenan Zaimoğlu

BAŞKAN — Şimdi takrirleri yeniden okutuyorum sizlere sunacağım.

(Abdülkadir Okyay'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Okunan önergeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

(Galip Kenan Zaimoğlu'nun önergesi yeniden okundu.)

BAŞKAN — Okunan önergeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Subaylar, kelimesinden sonra askerî memurlar astsubaylar kaydının ilâvesi ile 156 nci maddenin yeni şeklini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, yeni ekleriyle 157 nci maddeyi okuyoruz, efendim.

Adaylık hükümlerine aykırı hareketler ve propaganda yapamıyacak olanlar

MADDE 157. — Özel kanunların adaylık koyma hususunda kabul ettiği esas ve şekillere uymaksızın adaylıklarını koyan memurlar ve yargıçlarla, adaylığını koymak için ordudan ayrılma isteğinde bulunmuş ve bu istekleri kabul edilmiş olmasına rağmen her hangi bir sebeple görevinden fiilen ayrılmadan veya resmî elbiseyle propaganda yapan veya bu mahiyette her hangi bir harekette bulunan subaylar, askerî memurlar ve astsubaylar iki yüz elli liradan bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Yargıç ve yargıç sınıfından sayılanlarla, askerî şahıslar ve bu kanunun 62 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yazılı memur ve hizmetlilerin, özel kanunlarına göre ilân olunan seçimin başlangıç tarihinden oy vermenin sona ermesine kadar bir siyasi parti veya bağımsız adayların leh veya aleyhinde propaganda yapmaları veya her

hangi bir suretlo telkin ve tesirde bulunmaları halinde de yukarıki fıkra hükmü uygulanır.

63 neü maddede yazılı yasaklara uymıyanlar üç aydan bir seneye kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

BASKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Yok. Maddeyi oya sunuyorum. kabul edenler... Etmıyenler... Kabul edilmiştir.

Seçim zamanında cevap hakkı

MADDE 177. — Seçim süresi içinde özel ve tüzel kişilerin haysiyet ve şerefine dokunan veya menfaatini bozan yahut kendileri ile ilgili hakikata aykırı hareketler, düşünceler ve sözler izafesi suretiyle açık veya kapalı şekilde bir mevkütede yapılan yayından dolayı o özel ve tüzel kişiler 5680 sayılı Kanununun 143 sayılı Kanunla değiştirilen 19 neü maddesine göre cevap vermek veya düzeltme istemek hakkına sahiptirler.

Özel ve tüzel kişiler cevap ve düzeltmeyi buldukları yerin sulh yargısına da verebilirler. Üzerini öderlerse metin telgrafla da bildirilir.

Aneak oy verme gününden önceki 7 neü günden sonra sulh yargıcının kararı ile yetinilir.

Yukarıdaki fıkralara riayet etmiyenler hakkında Basın Kanununun hükümleri uygulanır.

BASKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Yok. Maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum, kabul edenler... Etmıyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Dâva süresi

MADDE 180. — Seçim suçlarından doğan kamu dâvası, seçimin bittiği tarihten itibaren üç ay içinde açılmadığı takdirde kovuşturma yapılamaz.

Kamu dâvasının açılması izin veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda izin veya kararın alınması için yapılan müracaat tarihi ile izin veya kararın verildiği tarih arasında geçen süre dâva süresi hesabına katılmaz. Aneak, bu süre üç ayı geçemez.

BASKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Yok. Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmıyenler... Kabul edilmiştir efendim...

GEÇİCİ MADDE 4. — 157 sayılı Kanununun 2 neü ve 18 neü maddelerine göre, Anayasanın halkoyuna sunulmasında, bu kanun hükümleri uygulanır.

BASKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Buyurunuz, Sayın Zeki Baltacıoğlu.

ZEKİ BALTACIOĞLU — Muhterem arkadaşlar, kabul edilmiş bulunan, Anayasanın halkoyuna sunulması hakkındaki Kanunla yapılacak olan halkoyuna sunma, esasen seçimlerin temel hükümlerinden olduğuna göre, ayrıca, bu kanundan o kanuna ve o kanundan bu kanuna atıf yapılmasına lüzum yoktur. Aynı zamanda, temel hüküm olduğuna göre, böyle bir ek maddeye de ayrıca lüzum görmüyorum. Komisyonun bu husustaki mütalâası, görüşü nedir acaba?

BASKAN — Söz komisyonun.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Bu madde geçicidir. Anayasanın halkoyuna sunulması hakkındaki Kanunda geçici bir kanundur. Bu hükmün bu kanunda bulunmasında, kalmasında fayda görmekteyiz.

BASKAN — Geçici 4 neü maddeyi yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmıyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonu tekrar iade edilmiş olan 100 neü madde hazırlanmış, Başkanlığımıza verilmiştir. Okuyoruz.

Sandığın açılması ve zarfların sayımı

MADDE 100. — Yukarıki maddede yazılı işlemden sonra, sandık, oy verilen yerde hazır bulunanların gözü önünde açılır ve çıkan zarflar sayılarak toplamı tutanağa yazılır.

Zarflar oy veren seçmen sayısı ile karşılaştırılır. Bu zarfların sayımı oy veren seçmen sayısından fazla çıktığı takdirde, bütün zarflar tek tek elden geçirilerek 79 neü maddeye göre çift mühürlü olmıyan ve belli şartlara uygun bulunmıyan veya her hangi bir işaret veya imza veya mühür taşıyarak 105 neü madde gereğince seçmenin kim olduğunu belirten zarflar ayrılır. Bunların düşülmesi, fazlalığın giderilmesine yetmediği takdirde, kurul başkanı, kalan zarflar arasından fazlayı karşılayacak sayıda zarfı gelişi güzel çekerek ayırır. Ayrılan zarfların sayısı tutanağa geçirilir ve bu zarflar açılmadan derhal yakılmak suretiyle yok edilir.

Bundan sonra, muteber zarflar sayılarak sandığa konur ve ara verilmeksizin döküme başlanır.

Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilir.

BASKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler... Etmıyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonunda başka madde kaldı mı, efendim.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Yok efendim, kalmadı.

BAŞKAN — 11 nei bölümün iki maddesi kalmıştı. Onu okutup oyunuzda arz edeceğim.

Yürürlük

MADDE 189. — Bu kanun, yayını tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürütmekle görevli makam

MADDE 190. — Bu kanun hükümlerini, Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Söz isteyen yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Seçim Kanununun 1 nei görüşmesi bitmiştir.

İkinci müzakeresinde eksiklikler için teklif yapılsa, nazara alınabilecektir.

Komisyon söz istemiştir. Buyurun, Komisyon Başkanı Sayın Şefik İnan.

KOMİSYON BAŞKANI ŞEFİK İNAN — Efendim, günlerden beri büyük dikkat ve ilgiye mazhar olan kanun tasarısının ilk müzakeresinin bitmesi dolayısıyla komisyon adına teşekkür ederim..

İnşallah 2 nei müzakeresi de aynı dikkat ve ihtimamla ve biraz daha süratle yapılarak, tasarı kanuniyet kazanır ve kütükler hazırlanmaya başlar. (Bravo sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Efendim, kanun tasarısının 1 nei müzakeresi bitmiştir.

Gündemdeki Anayasa tasarısını görüşmek için vakit gecikmiş olduğundan yarın saat 15 te toplanılmak üzere oturumu kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,00

262 sayılı Kanununun 3. maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/98)

T. C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı : 71-1450/1013

24 . 3 . 1961

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Kurucu Meclise arzı Bakanlar Kurulunca 23 . 3 . 1961 tarihinde kararlaştırılan «262 sayılı Kanununun 3. maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı» gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.
Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Devlet Başkanı ve Başbakan
Org.
Cemal Gürsel

GEREKÇE

Son defa Yüksek Kurucu Meclisçe kabul buyurulmuş ve 1 Mart 1961 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan 262 numaralı Kanunun üçüncü maddesinin son fıkrası ile; albay ve eşidi askerî memurlar hakkında 3661 sayılı Kanununun 2. maddesi hükmünün kanuni asgari bekleme süresi sonunda tatbik edileceği esası kabul edilmiş bulunmaktadır.

Ancak, mezkûr maddenin halen üç senesini ikmal etmiş bulunan albay ve eşidi askerî memurlar hakkında tatbiki için terfi şartlarının tekemmül etmesi gerekmektedir.

Terfi şartları meyanında ise; Subaylar heyetine mahsus terfi Kanununun 11. maddesine göre muharip sınıflar için iki sene kıta hizmetini tamamlamak ve ayrıca bütün sınıflar için Sicil Yönetmeliği hükümlerine göre generalliğe tescil edilmiş olmak icabetmektedir.

Halbuki bir albayın generalliğe tescil edilebilmesinde bugün için asgari 6 yıl albaylık rütbesinde bekletilmesinde zaruret görülmektedir.

Kıta yerlerinin az oluşu sebebiyle muharip sınıf albaylar üç senelik devre zarfında zamanında kıta hizmetine verilememektedir.

Yukarda arz edilen şartları haiz olmıyanların üst rütbeye yani generalliğe tescillerine imkân hâsıl olamadığından üst derece maaşı verilmek de mümkün bulunmamakta ve bu suretle 262 sayılı Kanununun 3. maddesinin son fıkrası ile verilen bu hakkın yardımcı sınıflara tatbiki mümkün olabileceği halde muharip sınıflar için tatbiki mümkün olamamaktadır.

Bu sebeplerle 262 sayılı Kanununun 3. maddesinin son fıkrasının bilhassa muharip sınıflar hakkında da tatbikini mümkün kılmak maksadiyle ilişik kanun tasarısı hazırlanmış bulunmaktadır.

Millî Savunma Komisyonu raporu

T. C.

Temsilciler Meclisi

Millî Savunma Komisyonu

Esas No : 1/98

Karar No : 7

25.3.1961

Yüksek Başkanlığa

262 sayılı Kanununun 3. maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı komisyonumuza havale edilmekle tetkik ve müzakere edildi.

Hükümet tasarısının gerekçesinde ileri sürülen mütalâa komisyonumuza da uygun görülmüş olmakla gerekçeye ilişik tasarı metni aynen kabul edilmiştir.

Havalesine uyularak Temsilciler Meclisi Umumi Heyetinde görüşülmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millî Savunma Komisyonu

Başkanvekili

C. Yıldırım

S. Erdem

Sözcü

E. Boransü

Zekâi O'Kan

E. Sökmen

A. Akar

A. Okyay

M. Şengün

H. Ataman

H. Önalp

İmzada bulunamadı

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

262 sayılı Kanununun 3. maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 262 sayılı Kanununun 3. maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

«Ek fıkra — Aneak bu gibilere üst derece maaşı verilebilmesi, kıta hizmeti şartı aranmaksızın, üstleri tarafından buldukları görevlerde üst derece maaşına liyakatlerinin onanmasına bağlıdır. Üst derece maaşı, onanma tarihini takibeden ay başından itibaren verilir.»

MADDE 2. — 262 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir :

«Geçici Madde — 1 Mart 1961 tarihine kadar kanuni asgari bekleme süresini tamamlamış bulunan Albay ve eşidi askerî memurlara, bu rütbe veya sınıflarında kıta veya geri hizmetlerden almış oldukları son sicillerine göre, 1 Mart 1961 tarihinden muteber olmak üzere üst derece maaşı verilir.»

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

23.3.1961

Devlet Başkanı ve

Başbakan

C. Gürsel

Devlet Bakanı

S. Ulay

Adalet Bakanı

E. Tüzemen

İçişleri Bakanı

N. Zeytinoğlu

Maliye Bakanı

K. Kurdaş

Bayındırlık Bakanı

M. Gökdoğan

Sa. ve So. Y. Bakanı

R. Üner

Tarım Bakanı

O. Tosun

Çalışma Bakanı

N. Talas

Ba. - Ya. ve Turz. Bakanı

C. Baban

Devlet Bakanı ve

Başb. Yardımcısı

F. Özdilek

Devlet Bakanı

H. Mumcuoğlu

Millî Savunma Bakanı

M. Alankus

Dışişleri Bakanı

S. Sarper

Millî Eğitim Bakanı

A. Tahtakılıç

Ticaret Bakanı

M. Baydur

Güm. ve Tekel Bakanı

F. Aşkın

Ulaştırma Bakanı ve

Sanayi B. V.

O. Mersinli

Sanayi Bakanı

İmar ve İskân Bakanı

F. Yavuz